

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXIX.

Celovec, petek, 23. avgust 1974

Štev. 34 (1673)

MLADINSKI SEMINAR „ALPE-JADRAN“:

Bistveni deli člena 7 po 19 letih še vedno niso izpolnjeni

V Kranjski gori je bil v dneh od 16. do 21. avgusta 3. mednarodni mladinski seminar „Alpe-Jadran“, na katerem so se zbrali predstavniki mladinskih organizacij iz Slovenije, Furlanije-Juljske krajine ter Koroške. Prvi tak seminar je bil leta 1972 na Koroškem (Pliberk) in lani mu je sledila podobna prireditev v Furlaniji (Grado), medtem ko je bila letos gostiteljica Slovenija ter je pokroviteljstvo nad seminarjem v Kranjski gori prevzela republiška tajnica za kulturo in prosveto Ela Urih-Atena.

Na seminarju v Kranjski gori so predstavniki mladinskih organizacij iz treh sosednih dežel razpravljali predvsem o družbenopolitičnem sistemu SFR Jugoslavije ter njeni zunanji politiki, široko pozornost pa so razumljivo posvetili tudi vlogi in delu mladinskih organizacij ter problemom, k zadevajo vse tri sosedne pokrajine, kot so sodelovanje mladih in še posebej položaj narodnih manjšin in njihovo šolstvo.

Problematiko in današnje stanje manjšinskega šolstva na Koroškem je udeležencem seminarja obširno prikazal vodja manjšinskega šolskega oddelka okrajni nadzornik Rudi Vouk. V svojem orisu zgodovine koroškega šolstva s posebnim ozirom na Slovence je kot pozitivno spremembo omenil odredbo o dvojezičnem šolstvu iz leta 1945, ki pa jo je protustavni odlok deželnega glavarja Wedeniga iz leta 1958 „preluknjal“, ko je omogočil odjave od pouka slovenščine. Kakšne posledice je to imelo, je nadzornik Vouk dokazal s statističnimi podatki: v šolskem letu 1950-51 je bilo še 6608 slovenskih učencev, v šolskem letu 1960-61 pa le še 3562, tako da ni mogoče govoriti o normalnem razvoju, marveč je to sad germanizacije.

Za današnje stanje je referent navedel podatke iz zadnjega šolskega leta. Na območju, za katero velja manjšinski šolski zakon, je bilo na ljudskih šolah od skupno 9427 otrok le 1372 otrok, to je 14,55 %,

prijavljenih k pouku slovenščine; na glavnih šolah tega ozemlja je bilo k pouku slovenščine prijavljenih 146 šolarjev, nadaljnjih 233 otrok pa je slovenščino izbralo alternativno k angleščini; na zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu je bilo v 17 razredih skupno 434 dijakov in dijakin. Poleg tega je govornik še omenil, da na 17 od skupno 89 šol, za katere velja manjšinski šolski zakon, v zadnjem šolskem letu ni bilo nobenih prijav k pouku slovenščine.

Izrecno je nadzornik Vouk v svojem referatu poudaril, da 19 let po podpisu avstrijske državne pogodbe bistveni deli člena 7 še vedno niso izpolnjeni. Pri tem je opozoril na delovanje nemškonalističnih krogov, kritično pa je ocenil tudi pristojne državne dejavnike, ki jim razne komisije in komiteji očitno služijo le za zavlačevanje reševanja odprtih vprašanj slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Nedvoumno pa se je nadzornik Vouk izrekel tudi proti ugotavljanju manjšine ter poudaril, da takega ugotavljanja državna pogodba ne predvideva in ga ne smatrajo samo koroški Slovenci za protustavno, kajti „pravice, ki izvirajo iz mednarodnih pogodb, ne morejo biti odvisne od tega, ali so večini po volji ali ne“.

Zanimiv je bil tudi prikaz slovenskega šolstva v Italiji. Na Tržaškem in Goriškem imajo trenutno 38 otroških vrtev ter 51 ljudskih 10 srednjih šol, ki jih skupaj obiskuje okoli 5000 slovenskih otrok. Vendar pa slovenska narodna skupnost s tem ne more biti zadovoljna. Zahteva predvsem ustanovitev slovenskih šol v videmski pokrajini (kakor znano, Italija beneških Slovencev uradno sploh ne priznava), nadalje enotno upravo manjšinskega šolstva, priznavanje diplom, pridobljenih na visokih šolah v Jugoslaviji, ter ureditev stolice za slovenščino v Trstu.

V primerjavi s položajem Slovencev v Avstriji in Italiji pa je bistveno drugače izpadlo poročilo, ki ga je podal zastopnik italijanske mladine v Istri. Dejal je, da je manjšinsko šolstvo v Jugoslaviji zadovoljivo urejeno, edini problem za italijansko narodno skupnost predstavlja pomanjkanje profesorjev italijanske narodnosti na višjih šolah.

Vprašanja razvoja človeštva

na konferenci OZN o prebivalstvu v Bukarešti

Okoli 5000 delegatov iz 127 držav sveta se je zbralo v romunski prestolnici Bukarešti na svetovni konferenci o prebivalstvu, ki poteka pod pokroviteljstvom Združenih narodov. V svojem pozdravnem govoru na otvoritveni svečanosti je romunski predsednik Nicolae Ceausescu poudaril pomen tega velikega mednarodnega zbiranja, ki se bavi s problemi svetovnega prebivalstva. Dejal je, da je vprašanje svetovnega prebivalstva, povezano z vprašanji lakote in razvoja, ena izmed ključnih zadev, s katerimi se bo moral svet ukvarjati čez desetletja. Osnovno vprašanje — kakor je dejal predsednik Romunije — je premostitev ločitve sveta med razvitimi in nerazvitimi deželami, kjer ljudje trpijo glad in pomanjkanje. Narava je dovolj bogata, če jo človeštvo zna podrediti svojim resničnim koristim in poiskati v njej vire za svoje preživljanje in napredovanje.

Kako velikanski in zapleteni so problemi, ki jih postavlja pred današnje človeštvo tako imenovana „populacijska eksplozija“, kaže že naslednjih nekaj števil: Sredi leta 1973 je živele na svetu 3,8 milijarde ljudi, konec tega stoletja, torej v dobrem četrtsotletju, pa se bo svetovno prebivalstvo pomnožilo že na 7,8 milijarde ljudi. To bi bila že dobra polovica tistih skrajnih 15 milijard ljudi, ki bi jih naš planet „zdržal“, če ne bo prišlo do kakšnega epohalnega tehnološkega premika.

Pri „populacijski eksploziji“ pa je posebno zaskrbljivo dejstvo, da najbolj „eksplozivno“ narašča prebivalstvo prav v tistih predelih sveta, ki so najbolj zaostali in kjer najbolj primanjkuje živil, da niti ne govorimo o socialnih, kulturnih in tehničnih pridobitvah človeštva. Več kot polovica svetovnega prebivalstva, namreč blizu 2,1 milijarde ljudi, živi v Aziji; v Evropi brez Sovjetske zveze jih živi 466 milijonov, v Afriki 354 milijonov, v Severni Ameriki 327 milijonov, v

Južni Ameriki 195 milijonov in v Oceaniji 20 milijonov. Najbolj obljudene države na svetu so Kitajska (787 milijonov), Indija (550 milijonov), Sovjetska zveza (245 milijonov), Združene države Amerike (207 milijonov) in Indonezija (125 milijonov prebivalcev). Če bo obdržala zdajšnji prirastek, bo imela Indija čez 15 let že milijardo ljudi.

Ob teh številkah je razumljivo, da se večja števila držav, ki zastopajo mnenje, da je sedanja stopnja rasti prebivalstva prehuda, nevarna in da jo je zato treba omejiti. Take težnje prevladujejo v tako imenovanem zahodnem svetu in predvsem v mnogih azijskih deželah na čelu z Indijo, medtem ko socialistične ter afriške in latinskoameriške dežele poudarjajo, da je poglavitni problem tretjega sveta v zaostalosti in revščini, naraščanje prebivalstva pa pride šele na konec seznama. Iz takih povsem različnih izhodišč bo tudi na konferenci v Bukarešti zelo težko najti skupno pot.

Kje bi jo bilo treba iskati, je v svoji poslanici, ki jo je poslal konferenci v Bukarešti, nakazal jugoslovanski predsednik Tito. Poudaril je, da so vprašanja gospodarskega in socialnega razvoja in prebivalstva neločljivo povezana. „Odstranjevanje političnih in gospodarskih vzrokov, ki ogrožajo mir in neoviran razvoj, je trajni in skupni interes celotnega človeštva, zato je treba odločno reševati vprašanja lakote, kronične bede, nezaposlenosti, boleznih in neznanja. Šele v takem svetu bodo ustvarjeni pogoji, da vsak narod v popolni svobodi in neodvisnosti in s sodelovanjem z drugimi narodi razvija vse svoje vire za skladen socialni in gospodarski razvoj in za zmanjšanje gospodarskega prepada, ki loči človeštvo.“ Gospodarski in družbeni napredek pa bi bilo po mnenju jugoslovanskega predsednika mogoče pospešiti le z uveljavljanjem in humanizacijo demografskih procesov in s tem, da bi narodom zagotovili potrebno znanje s tega področja.

PRESEDNIK SR SLOVENIJE SERGEJ KRAIGHER:

Urejen položaj manjšin

je pogoj za politiko dobrososedskih odnosov

V Planini pri Sevnici je bila minulo nedeljo velika svečanost ob 30-letnici osvoboditve tega kraja in hkrati proslava 30-letnice ustanovitve slavnega Kozjanskega odreda. Slavnostni govornik je bil predsednik predsedstva SR Slovenije Sergej Kraigher, ki je spomnil na strahote v dobi nemške okupacije ter na junaške podvige med narodnoosvobodilno borbo, ko je bilo vse Kozjansko partizansko oporišče. Obširno je spregovoril o problemih kmetijstva in o prizadevanjih za hitrejši razvoj manj razvitih območij, ob koncu pa opozoril še na pereče mednarodne dogodke. V tej zvezi je posebej naglasil:

„Zaradi razvoja dogodkov v svetu in v neposredni naši soseščini v Sredozemlju ne moremo biti ravnodušni za pojave nasilja neofašistov ali neonacistov v sosedni Italiji in Avstriji ter za neodločnost vlad teh držav pri onemogočanju njihovega delovanja.“

„V bilateralnih odnosih s sosednimi državami je trajna konstanta naše politike vedno bila urejanje in reševanje skupnih interesov prebivalstva sosednih držav, pri čemer meje ne smejo in ne morejo biti ovira,“ je poudaril predsednik SR Slovenije. „Praksa naših odnosov je jasno potrdila pravilnost, realnost in obojestransko koristnost take politike. Pogoj za njeno trajnost in stabilnost doseženih rezultatov pa je seveda urejen položaj manjšin tako, da v resnici predstavljajo most in ne kamen razдора. Teško si je namreč zamisliti plodno sodelovanje med sosednimi državami, če so pripadniki narodnih manjšin diskriminirani v svojih človeških pravicah, če predstavljajo državljane drugega reda in če so izpostavljeni stalnim pritiskom asimilacije.“

Stališče koroških Slovencev glede tako imenovanega „koroškega omizja“

Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij na Koroškem sta v svojem lastnem imenu, pa tudi v imenu ostalih slovenskih organizacij in časnikov odgovorili deželnemu glavarju Leopoldu Wagnerju na njegovo pismo

oziroma vprašanje glede sodelovanja pri tako imenovanem „koroškem omizju“.

„Spričo velike aktualnosti manjšinske problematike na Koroškem smatramo za neopustno, da se okvir, v katerem naj bi se vršil notranjekoroški dialog in njegova obveznost določita čim bolj točno že pred začetkom razgovorov,“ poudarjata obe osrednji organizaciji koroških Slovencev. Zato od deželnega glavarja želita obvestilo, kako si zamišljata urediti „nepripriljeno“ koroško omizje, katere stranke, društva in posamezne osebnosti, s kakšno pravico zastopanja in s kakšnimi kompetencami so bile poleg Narodnega sveta koroških Slovencev in Zveze slovenskih organizacij na Koroškem vprašane glede sodelovanja in bodo vabljeni k omizju ter v koliko bodo dosežki omizja služili koroški deželni vladi kot osnova za reševanje odprtih manjšinskih vprašanj, v kolikor le-te spadajo v kompetenco dežele.

„Načelno pa sta Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij na Koroškem vsak čas pripravljena,“ je rečeno v pismu deželnemu glavarju, „da se s koroško deželno vlado in s strankami, ki so zastopane v koroškem deželnem zboru, pogajata o možnosti reševanja odprtih vprašanj v zvezi z določili v zaščito slovenske narodne skupnosti na Koroškem in konstruktivno prispevati k njihovi rešitvi.“

Kdor ob tem jasnem in načelnem stališču govori o nekem „ping-pongu“, s tem samo pokaže, da v zvezi s „koroškim omizjem“ ni imel poštenih namenov.

372.000 žrtev

DRUGE SVETOVNE VOJNE
V AVSTRIJI

Na podlagi skoraj tridesetletnih ugotovitev in cenitev je sodelavec vojnnoznanstvenega inštituta na Dunaju dr. Manfred Rauchensteiner izračunal naslednjo bilanco druge svetovne vojne v Avstriji:

170.800 padlih ter 76.200 pogreanih vojakov, 65.459 umorjenih Židov, 35.300 drugih žrtev nacističnega nasilja ter 24.300 pobitih civilistov — skupaj okroglo 372.000 žrtev, to je 5,58 odstotka celotnega prebivalstva predvojne Avstrije.

Še niso izkoriščene vse možnosti v gospodarskem sodelovanju med Avstrijo in Jugoslavijo

POŠIROKEM SVETU

WASHINGTON. — V Beli hiši napovedujejo, da bi novi ameriški predsednik Gerald Ford utegnil proti koncu tega leta odpotovati na večdnevno turnejo po nekaterih zahodnoevropskih državah. V teh krogih menijo, da bi predsednik Ford obiskal Veliko Britanijo, Francijo, Zvezno republiko Nemčijo in Italijo. Do tega naj bi prišlo še pred napovedanim obiskom na Japonskem ali pa šele po njem.

BUKAREŠTA. — Pod pokroviteljstvom Združenih narodov poteka v Bukarešti za dva tedna predvidena strokovna konferenca o prebivalstvu, ki jo je odprl glavni tajnik OZN Kurt Waldheim, sodeluje pa 135 držav iz vseh delov sveta. Konferenca si je zastavila težavno nalogo, da prouči in izglasuje svetovni akcijski načrt, ki so ga pripravili v Združenih narodih in ki naj bi predstavljal podlago za reševanje problemov, ki se postavljajo v zvezi z naglim naraščanjem svetovnega prebivalstva. Da gre pri tem za izredno zapletena vprašanja, glede katerih vladajo v posameznih delih sveta povsem različna in celo nasprotna stališča, je pokazala že mednarodna mladinska konferenca o vprašanju prebivalstva, ki je teden prej zasedala v Bukarešti. Politične in ideološke razlike med posameznimi delegacijami so bile namreč tako velike, da je bila konferenca večkrat v nevarnosti, da se razbije.

ATENE. — Zaostritev položaja na Cipru postavlja v obseg možnosti vsekakor tudi neposreden oborožen spopad med Grčijo in Turčijo. Zato v političnih krogih tudi že delajo „račune“ o vojaški moči ene in druge strani. Redna grška armada šteje 160.000 mož, poleg tega pa so vpoklicali še 215.000 rezervistov. Pehota šteje 120.000 mož, ima 650 tankov (največ ameriške proizvodnje), ki pa nimajo protitankovskih raket. Grško letalstvo ima 22.000 mož in 225 letal, prav tako ameriških. Grška mornarica pa ima 18.000 vojakov, 7 podmornic, 13 rušilcev in 17 torpednih ladij. Pod grškim poveljstvom je tudi 12.000 pripadnikov nacionalne garde ciprskih Grkov. Na „nasprotni“ strani je položaj naslednji: turška armada šteje 445.000 vojakov in po potrebi lahko mobilizira še 800.000 rezervistov; pehota ima 360.000 vojakov in 1400 tankov (istih tipov kot Grčija), ki pa imajo tudi protitankovske rakete; letalske enote štejejo 50 tisoč mož in 228 letal, medtem ko ima mornarica 40.000 mož, 15 podmornic, 14 rušilcev in 25 torpednih ladij.

KRANJSKA GORA. — Prejšnji petek so v Kranjski gori odprli nov Kompasov hotel visoke A kategorije, ki je največji hotel na Gorenjskem in med največjimi v Sloveniji sploh. Ima namreč 155 sob s kopalnicami oziroma 280 ležišč, restavracijo s 400 sedeži, pokrit plavalni bazen s topljo vodo, štiristezno avtomatsko kegljišče, dve savni, trim sobo in frizerski salon. Razen tega ima hotel še ice bar, aperitiv bar, točilnico, v vsakem nadstropju so družabni prostori z biljardom in manjšim dnevnim barom, v zgornjem nadstropju pa manjši disco klub, do začetka glavne zimske sezone pa bo gotov tudi nočni bar, v katerem bo glasba in program. V ogrevanih garažah hotela je prostora za 80 do 120 avtomobilov, na parkirnem prostoru pred hotelom pa še za 100 avtomobilov. Za znano slovensko zimsko-športno središče je novi hotel velika pridobitev, pri tem pa je zanimivo, da je že ob otvoritvi bilo 90 odstotkov hotelskih zmogljivosti rezerviranih za letošnjo zimsko sezono.

MANILA. — Strahotne povodnji na filipinskem otoku Luzon so prizadevale več kot pol milijona ljudi ter zahtevale tudi že več človeških življenj. Zlasti močno so prizadela centralna območja otoka, kjer pridelajo največ riža. Ker je voda poplavlila tri četrtine riževih polj, bo Filipince prizadelo pomanjkanje tega najpomembnejšega živila.

WASHINGTON. — Proračunski odbor ameriškega senata je zmanjšal predlog vojaškega proračuna za prihodnje finančno leto za skoraj 5 milijard dolarjev na 82 milijard dolarjev. Prav tako je v proračunskem zakonu tudi predvideno, da se bo do 31. marca prihodnjega leta vrnilo 25.000 ameriških vojakov, ki so zdaj v tujini.

ADIS ABEBA. — Etiopskemu cesarju Haileju Selasiju so odvzeli skoraj vsako dejansko oblast. Vojaški odbor je namreč razpustil tri pomembne organe cesarske vladavine: kronski svet, posebni cesarski vojaški svet in posebno sodišče. Razpustitev teh pomembnih vzvodov cesarjeve oblasti je sledila zaporednim aretacijam bivših funkcionarjev in cesarjevih najbližjih sodelavcev.

ne blagovne menjave vedno bolj terja tudi sodelovanje na drugih področjih, kot so razvoj tehnologije, skupne investicije, industrijska kooperacija itd. Gre skratka za izmenjavo izkušenj in tako povezovanje, ki naj pomaga k boljšemu in ustrežnejšemu izkoriščanju prostih zmogljivosti tostran in onstran meje, je dejal predsednik Verbič, ki je obžaloval, da ob teh vprašanjih ni bilo storjenega dovolj in da niso bile izkoriščene vse možnosti, ki so objektivno prisotne v obeh gospodarstvih. Po njegovem mnenju si bo treba v prihodnje bolj prizadevati za dolgoročno usmerjen razvoj obmejnega gospodarskega sodelovanja in predvideti tudi nove konkretne ukrepe, ki bodo tako sodelovanje pospeševali. Pri tem je opozoril na razne projekte, ki bi pospeševali mednarodno delitev dela, na skupno znanstveno, tehnično in razvojno sodelovanje, skupna vlaganja v podjetja na obmejnih področjih, na industrijsko in tehnično sodelovanje ter skupna vlaganja v obmejne prometne, energetske in druge infrastrukturne objekte; prav tako pa bi bilo treba pospešiti sodelovanje tudi na področju turizma, zlasti kar zadeva

skupne investicije in izgradnjo raznih objektov ob meji.

Med podjetji iz Avstrije in Jugoslavije je sklenjenih okoli 40 pogodb najrazličnejših oblik sodelovanja. Zelo pomembno dejstvo predstavlja sodelovanje na področju proizvodnje, zato so še naprej predmet proučevanja možnosti industrijskega sodelovanja na področju proizvodnje kooperacije, uporabe prostih proizvodnih zmogljivosti v Jugoslaviji in vlaganje tujega kapitala v skupna podjetja. Po panogah so v cilju kooperacije vzpostavljeni kontakti med partnerji iz Avstrije in Jugoslavije v naslednjih panogah: kovinsko-predelovalna 11, kemična 4, elektro 3, metalurgija 2 in gradbeništvo 1; zanimanje za koriščenje prostih proizvodnih zmogljivosti pa je izrazilo 46 avstrijskih podjetij, pri čemer je največ zanimanja za sodelovanje v kovinski industriji.

Ob koncu leta 1973 je bilo po uradnih podatkih med avstrijskimi in jugoslovanskimi podjetji sklenjenih 26 sporazumov o dolgoročni proizvodni kooperaciji. Vendar je predsednik Verbič ugotovil, da kažejo av-

(Konec na 8. strani)

Mednarodni kmetijski sejem Wels

Začelo se je leta 1878 z ljudsko veselico, danes pa spada mednarodni kmetijski sejem v Welsu med največje tovrstne prireditve ne samo v Avstriji, ampak v Evropi sploh. Letošnji sejem bo prirejen v času od 30. avgusta (ko bo prireditev svečano odprl zvezni predsednik dr. Rudolf Kirchschläger) do 8. septembra ter bo združeval skupno 2115 razstavljalcev iz Avstrije in 26 tujih držav sveta.

Za mednarodni kmetijski sejem v Welsu, ki ga prirejajo samo vsaki dve leti, so značilne številne strokovne prireditve in druge privlačnosti. Tukaj je razumljivo na prvem mestu kmetijstvo. Wels se na tem področju odlikuje predvsem po razstavi živali. Najprej je seveda treba omeniti avstrijsko zvezno razstavo rjavega (montafonskega) goveda, ki bo predstavila okoli 270 izbranih živali iz cele Avstrije; med njimi bo tudi krava „Gunda“ iz Predarlške, ki je s svojimi 13.000 kg mleka dosegla edinstven rekord v Evropi. Poleg tega so na sporedu še razstave konj, svinj in ovac, tako da bo sejem nudil široko paleto tovrstne dejavnosti v kmetijstvu.

Med ostalimi razstavami gre prvo mesto 5. avstrijskemu strokovnemu sejmu pekarskega (ÖBA) in 4. avstrijskemu strokovnemu sejmu mesarstva (ÖFA), ki bosta demonstrirala najsodobnejšo opremo obeh najvažnejših panog prehranske industrije oziroma obrti. Nadaljnje razstave bodo posvečene stanovanjski kulturi, gradbeništvo, pisarniški tehniki, tehniki v gospodinjstvu itd. Posebna razstava bo predstavila Gradiščansko (v prihodnjih letih pridejo na vrsto ostale zvezne dežele), veliko zanimanje pa bo brez dvoma vzbujala tudi razstava lovskih trofej iz Sovjetske zveze, medtem ko se bodo s posebnimi razstavami predstavile tudi še Albanija, Francija, Indija, Iran, Pakistan, Poljska, Švica in Zahodna Nemčija.

Zvest svoji tradiciji pa je Wels v dneh sejemske prireditve seveda tudi v znamenju ljudske veselice, ki menda zavzema prvo mesto v Avstriji. Poskrbljeno je za najrazličnejše atrakcije tako za mlade kakor tudi za starejše obiskovalce. In ko je že govora o obiskovalcih: vsakokratna sejemska prireditev skupaj z ljudsko veselico jih privabi okoli milijon! Tudi v tem oziru si Wels upravičeno lasti avstrijski rekord.

Kakor smo kratko poročali že v zadnji številki našega lista, je bila na lesnem sejmu v Celovcu ob „Jugoslovanskem dnevu“ posebna tiskovna konferenca, na kateri so predstavniki gospodarskih zbornic Slovenije in Hrvaške spregovorili o gospodarskem sodelovanju med Jugoslavijo in Avstrijo. V naslednjem povzemamo nekaj misli iz izvajanih predsednika gospodarske zbornice Slovenije Andreja Verbiča, ki je opozoril na nekatere značilnosti v medsebojnih gospodarskih odnosih.

Menil je, da predstavlja sodelovanje obeh jugoslovanskih republik na celovškem sejmu nov kamen v mozaiku prizadevanj Jugoslavije po tesnejšem gospodarskem sodelovanju s sosednimi deželami. „Čeprav so znana dejstva o nujnosti tesnega in ustreznega gospodarskega sodelovanja med gospodarstvi sosednjih dežel,“ je naglasil predsednik Verbič, „pa moram izraziti željo, da dosedanje oblike povezovanja pospešimo z novimi oblikami dolgoročnejšega in kvalitetnejšega medsebojnega sodelovanja, ki naj prispeva k boljšim sosedskim odnosom držav in narodov, ki v teh deželah prebivajo. Še posebej želim, da bi se gospodarsko sodelovanje v trikotu alpskih dežel kar najbolj razvilo, saj to končno predstavlja tudi zagotovilo za uspešno sodelovanje na vseh drugih področjih.“

To bi bil velik prispevek politiki medsebojnih odnosov in pobuda za dobro sodelovanje z vsemi drugimi deželami, je dejal predsednik Verbič, ki pa je hkrati poudaril, da sodelovanje na gospodarskem področju ni edino, ki lahko prispeva k dobremu medsebojnemu sodelovanju, ampak da so za to nujni elementi tudi v siceršnji politiki medsebojnih odnosov.

Tukaj je imel predsednik Verbič nedvomno pred očmi tudi sodelovanje političnega značaja, saj je posebej opozoril na dejstvo, da je skupščina SR Slovenije ob koncu minulega leta sprejela resolucijo o ekonomskih stikih s tujino, ki posveča posebno pozornost razvijanju obmejnega sodelovanja in v kateri je izrecno poudarjeno, da ima „politika vsestranskega obmejnega sodelovanja ne le svoje pomembno mesto v evropskem popuščanju, temveč tudi v politiki dobrih sosedskih odnosov in pri vzpodbujanju razvoja naših narodnostnih manjšin v sosednjih deželah in narodnostnih manjšin v SR Sloveniji“.

Ko je govoril o oblikah gospodarskega sodelovanja, je predsednik gospodarske zbornice Slovenije menil, da današnja stopnja sodelovanja gospodarstva poleg klasič-

nila začudena obrv. A kdo, če ne dežela, ki ima tolikšno raznolikost v svoji narodnostni sestavi — čeprav Jugoslavija s svojimi desetim odstotki „manjšin“ ni nikarkršna posebnost na svetu in v Evropi posebej — naj bi se zanimal za tako vprašanje? Posebej še, če sodi in če to priznavajo tudi dru-

ni nujno zlo, temveč naj bi bila obogatitev sodobne družbe. Promotor tržaške konference, predsednik tržaške pokrajine Michele Zanetti, je to načelo preoblikoval v „odločitev za človeka“. Problemi etničnih in narodnostnih manjšin v Evropi in po svetu, ki še niso rešeni, pa tudi vprašanje novih

ne (zlo)rabe na mednarodnem in na notranjem prizorišču.

Ocena je seveda odvisna od meril opazovalca, pogojenih z njegovim izvorom (recimo manjšinskim ali večinskim), ali izhajajočih iz družbenopolitičnega reda, v katerem živi, iz zgodovinskih obremenitev in tako naprej. Vendar tudi ob najostrejšem kriteriju ocena srečanja v nobenem primeru ne pade pod „zadostno“, predvsem zaradi načelnega, varstvenega in razvojnega manjšine naklonjenega izhodišča — za vzorec smo povzeli le eno filozofijo — ki je ublažila redke, a vendar nevarne poskuse relativiziranja ali zaradi „nacionalnih interesov“ celo zanikanja obstoja manjšin. Tudi če upoštevamo formalno vljudnost, ki jo zahteva mednarodni protokol — posebno v takih okvirih kot v Ohridu — in ki lahko prekriva s patino ugajenosti tudi najbolj nestrpna stališča, je bila tu in tam očitna iskrena zavzetost za usodo manjšinskih skupnosti.

Ali, če povzamemo predsedujočega na ohridskem seminarju in vodjo jugoslovanske delegacije na tržaški konferenci, Dimčeta Belouskega: „Teško je primerjati tržaško konferenco z Ohridom, posebno spričo dejstva, da je seminar v Makedoniji sklicala svetovna organizacija — toda veliko je skupnega: predmet obravnave in iskrena volja, delovati za obstoj in napredek manjšin.“

(Dalje na 7. strani)

Manjšina nasploh in „tukaj“

O nedavnem seminarju OZN o manjšinah v Ohridu ter o mednarodni konferenci o manjšinah v Trstu smo v našem listu že obširno poročali. Tokrat pa ponatiskujemo iz štirinajstodnevnikarja za politična, gospodarska in kulturna vprašanja „Naši razgledi“ obširno poročilo Jake Štularja, ki je osvetlil predvsem politični pomen in uspeh obeh pomembnih mednarodnih zborovanj o manjšinski problematiki.

Uredništvo

Mednarodni srečanja, posvečeni sedanjiku in prihodnjim dnevom manjšin (narodnostnih, jezikovnih, pa tudi drugačnih, tudi večin, ki so v položaju manjšine) — seminar Organizacije združenih narodov v Ohridu in konferenca v Trstu — bi bilo mogoče prikazati na več načinov. V tem okviru bi skušali osvetliti predvsem njun politični pomen in uspeh.

Čeprav imata obe zborovanji mednarodni, v ohridskem primeru celo svetovni predikat, ju kot rdeča nit prepreza predvsem vprašanje evropskih narodnostnih in jezikovnih manjšin, posebej pa je ocena stanja narodnosti v Jugoslaviji in naših narodnostnih skupnosti za mejo sosedov.

Tu ni mogoče prezreti dragocene prispevka, ki so ga v Ohridu dali jugoslovanski udeleženci, strokovnjaki iz vrst naših narodov in narodnosti, v Trstu pa ob njih (ekipa se je domala v celoti preselila z jezera ob tržaški zalivi) predstavniki Slovencev iz Italije in Avstrije. Delež naših narodov in narodnosti je bil tolikšen, vpliv jugoslovanske navzočnosti pa tako občuten, da se je tu in tam dvig-

god, da je pogled jugoslovanske samoupravne družbe na vlogo in mesto posameznika in njegove narodnosti kot celote originalen in tvoren prispevek ne le k teoriji, temveč predvsem k praksi reševanja manjšinskih problemov. To je dragocena družbenopolitična prvina obeh zborovanj in nobenega razloga ni, da je ne bi poudarjali. Tudi, če samokritično priznamo, da smo od ideala, ki smo si ga postavili na tem področju — kot delu naše samoupravne celovitosti — marsikje še oddaljeni.

Druga — ali tretja — skupna poteza Ohrida in Trsta je odprtost udeležencev za kritični razbor vseh, včasih temačnih sodb; razbor, ki že prerašča v oceno, naravnost k načelu, da manjšina

manjšin, ki jih porajajo pojavi množičnega preseljevanja, zahtevajo nov sistem sožitja. Odločitev za človeka, je dejal, je edino, kar postavljamo brezpogojno. Odločitev za človeka je lahko le tista, ki si namesto lova za zlagano utvaro blaginjo postavlja cilj „biti več“, biti bolj sam svoj, svobodnejši in ustvarjatelj svoje zgodovine in zgodovine skupnosti, v kateri živimo... ta cilj zahteva najprej načelno priznavanje „različnosti“ med ljudmi, priznanje, ki ni le zavračanje biološkega rasizma, temveč dojetje obstoja naravne različnosti človeških kultur kot prednosti in kolektivne obogatitve, kot izhodišče za preseiganje strahovitih nesorazmerij, izvirajočih iz nerazvitosti in njene politič-

JASNA KNEZ JE PLESALA NA KOROŠKEM

Preteklo soboto in nedeljo je goštolala na Koroškem Jasna Knez, članica Studia za svobodni ples v Ljubljani. Ta ustanova, osnovana na izjemni poštrevnosti in ljubezni do plesne umetnosti ob poklicnih dolžnostih posameznih članic — vodi jo prof. Živa Kraigher — je prejela letos spomladi za svoje umetniške dosežke Zlato ptico, vsakoletno nagrado revije Mladina v Ljubljani.

Letos 2. avgusta je Jasna Knez nastopila v okviru Ljubljanskega festivala s tržaškimi umetniki v polni Viteški dvorani kot solistka in plesala G. Bianchija kompozicijo Dolgi večeri (Le sere così lente), kvartet za flavto, klavir, plesalko in recitatorja na štiri pesnitve Irme Zorzi, ki jih je prevedel Miroslav Kožuta: Sadke Erinije, Kuščarica, Narcise, Mrtvi.

Za gostovanje v Rožanskem domu pri Antoniču na Reki ter pri Slovenskem kulturnem društvu pri Šoštarju v Globasnici pa je izbrala dve slovenski koroški ljudski pesmi — Uštno je v igred in Pojdam u Rute, nadalje Vipavsko stanovsko, eno pesem Theodorakisa, pevca grškega hrepenenja po svobodi, dva plesa v lišini, brez melodije, z ritmom, ki ga narekuje takšno ali drugačno dihanje, in dve afriški, narodopisno zelo čisti melodiji iz dežele sonca — daljnega Sudana.

Za povezovanje teh notranje raznoterih melodij in ritmov je bral Janko Messner razno iz Časopisnih stihov Janeza Menarta in iz Toplih gozdov Irene Žerjalove, na Reki, kjer je bila zbrana v glavnem nemška izletniška publika, pa tudi iz Ericha Kästnerja Bei Durchsicht meiner Bücher. V Globasnici je prebral ob spremljavi afriškega ritma še plesalkino lastno pesem Smejem se.

Oba večera sta bila — ne samo zaradi nenavadne tropske vročine — za umetnico naporna, vendar zelo uspešna: izrazni ples ni ne folklor na balet, je nekaj tretjega, zelo osebno svobodnega, tveganege, svežega, „improviziranega“. V njem umetnica zmeraj na novo išče novih telesnih izraznih možnosti, novih kombinacij gibov za izpovedovanje svojega čustvenega sveta, bodisi naslonjenega na kakšno določeno pripoved, besedilo, temo, bodisi negotovo valujočega, ritmu

kake melodije se vdajajočega.

Kakor v pantomimi ima umetnica v plesnih gibih pod kontrolo vsakotero mišico, sleherni sklep, telo v celoti.

Šele takšna stroga zbranos, takšno študijsko čisto zavestno „vtapljanje“ v plesni izraz, v subjektivno oblikovanje zgodbe ali duševnega stanja gledalca scela zaposli, naveže, vpreže, skratka prepriča, da slednjič dihati pozabi: ta trenutek pa odloča tudi v svobodnem izraznem plesu, saj sta obdarjena oba — občinstvo in umetnica. V občinstvo prihaja lepa izpovedna umetnost v vsej svoji enkratni neposrednosti, nenarejenosti, v umetnico pa pritajeno dihanje, napetost kontakta, fluidum tišine in teme v dvorani. Trenutek kulturnega stika, zagledanosti, zaverovanosti v dvorani, zadihanosti na odru.

Hvalnica nepopisnega samopremagovanja, neizmerne pridnosti plesalkinega telesa, hvalnica njene bogate duševnosti.

Praznično resnost nastopa, uprizoritveno čistost teh dveh večerov so tujci na Reki in (posebno še) domačini v Globasnici nagradili s prisrčnim dolgim aplavzom in s prirodno iskreno zahvalo društvenega predsednika Lukana Hudlna. Ponojni aplavz je umetnico slednjič spet priklical na oder — za dodatek, saj se Globašani niso marali vzdigniti.

Jasna Knez je to ljubezljivo priznanje tako ganilo, da je s srečnim smehljajem v vsej naravnosti, domačnosti stopila prednje in se jim kakor njihova stara znanka zahvalila za to prvo spodbudno srečanje s koroškimi Slovenci.

P. A.

Problemi socialnega razlikovanja med posameznimi pokrajinami v Sloveniji

Pred kratkim je izdal Inštitut za geografijo univerze v Ljubljani tretji zvezek zbirke „Geographica Slovenica“. Publikacija zajema referate, ki so bili prebrani na geografskem simpoziju ob 10-letnici Inštituta za geografijo univerze v Ljubljani. Tematsko obravnava socialno-geografske aspekte socialnega razlikovanja med slovenskimi pokrajinami.

O razvoju Inštituta poroča njegov direktor univ. prof. Vladimir Klemenčič. Iz poročila samega je razvidno, da so člani inštituta, njegovi stalni zunanji sodelavci ter nekateri kvalificirani študenti opravili v preteklih 10 letih pomembno raziskovalno delo. Izsledki teh del so deloma objavljeni v tej številki zbirke.

V svojih prispevkih avtorji razpravljajo predvsem o deagrarizaciji ter o vplivu industrije na ta proces. O vplivu socialnih dejavnikov na izrabo zemljišča govori Jakob Medved. Vladimir Bračič razpravlja o razvoju zemljiškoposestne strukture in posestnolastniških odnosov v Štajerskih gorah kot elementu socialnega razlikovanja, o pomenu vinogradništva za obstoj slovenske kulturne pokrajine Borut Belec, o spreminjanju agrarne strukture v Slovenskih gorah in v Pesniški dolini pa Božidar Kert. Zanimiv prispevek je napisal Mavricij Zgonik, ki poroča o tedenski migraciji kot odrazu družbenega razlikovanja v obmejni podravski regiji. Meni, da stihijski značaj te migracije ne povzroča le družbenogospodarskih težav, temveč da more „postati sčasoma tudi izvor družbenih, moralno političnih in nacionalnih problemov, nad katerimi bi se morali močno zamisliti“. Borut Ingolič

Spomenik NOB

BRONASTA PESEM SVOBODI
Prihodnje leto 9. maja, za 30-letnico osvoboditve, bodo na ljubljanskem Trgu revolucije odkrili osrednji slovenski spomenik narodnoosvobodilne borbe in revolucije.

Spomenik, katerega avtor je znani slovenski umetnik, akademski kipar Drago Tržar, bo vliit iz bron, visok 13 metrov in širok skoraj 15 metrov. Simboliziral bo medvojno revolucionarno delo in oboroženo borbo ter prizadevanja slovenskega naroda za izgradnjo socializma.

Tudi naša pesem

na Dubrovniških poletnih igrah

V Dubrovniku se trenutno odvijajo jubilejne petindvajsete dubrovniške poletne igre, ki — kakor v minulih letih — spet obsegajo dolgo vrsto nastopov visokokvalitetnih domačih in tujih ansamblov in solistov.

Od leta 1950, ko so bile v Dubrovniku prvič poletne igre, se je na tem glasbenem festivalu zvrstilo že več kot 2500 umetniških oziroma ansamblov iz 34 dežel sveta. Pri tem je vsekakor zanimivo, da zavzema med vsemi temi umetniki časno mesto Slovenski oktet iz Ljubljane, ki je bil med „tujimi“ to je izven-dubrovniškimi ansambli največkrat zastopan v Dubrovniku: letos že petnajstič.

Med svojim gostovanjem v Dubrovniku so se člani Slovenskega okteta spomnili tudi koroških Slovencev ter so Slovenski prosvetni zvezi poslali razglednico z naslednjim besedilom: Vsem koroškim prijateljem pošiljamo prisrčne pozdrave iz Dubrovnika, kjer na jubilejnih festivalu že 15. zastopamo slovensko kulturo — tudi s koroško pesmijo!

Študijski dnevi SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV V DRAGI PRI TRSTU

Društvo slovenskih izobražencev v Trstu vabi na IX. študijske dneve, ki bodo od 7. do 9. septembra v vasi Draga blizu Bazovice pri Trstu. Pod geslom „Slovenstvo — naša skupna zadeva“ bodo razpravljali o temah Slovenstvo in današnji čas, Slovenstvo za mejo (okrogla miza o problematiki slovenskih narodnih skupnosti v Italiji, Avstriji in na Madžarskem po manjšinskih konferencah v Trstu in Ohridu) ter Slovenstvo v svetu. Srečanje, na katerem bodo predavali javni delavci iz zamejstva, iz Slovenije in zdomstva, se bo zaključilo z izletom v okolico Trsta.

Prireditelji vabijo „vse, ki so pripravljani biti vsak na svojem mestu in po svojih najboljših močeh vsak trenutek v službi svojega naroda“.

UKANA

TRETJA KNJIGA

V predmestnih naseljih se je megla nekoliko razredčila in iz daljave se je kot slutnja kazalo hribovje. Zapeljali so k hiši, kjer je stala velika skupina ljudi: žene v črnem, možje otroci in starci.

Izstopili so.

„Kaj se je zgodilo?“ je vprašal policijski šef.

Pojasnili so mu da so komunisti umorili njihovega človeka. Kakšno čudno naključje, da je padel v rojstni vasi!

Krsta je bila v veži, okoli nje nekaj mož in sveče. Valjahun je stopil k njej in si ogledal blede obraz mrliča. Bil je spokojen in prav nič ni kazalo, da je umrl nasilne smrti. Ta obraz ni bil prav nič podoben pošiljevalcu in nasilniku. Na tihem je bil Valjahun šefu hvaležen, da je sam uredil to neprijetno reč, v srcu pa se mu je vendarle porajal rahel dvom, če je spravil s sveta pravega. Slišal je že govoriti, da neusmiljeno odstranjuje sumljive ljudi iz lastnega aparata.

V kotu je sedelo nekaj deklet kot gruča splašenih ptic. Tri so na glas ihtele. Bile so pokojnikove sestre. Izrekla sta sožalje domačim in zapustila mrliča.

„Ljudje, kako je kaj?“ je zunaj nagovoril šef vaščane.

„Hudo je, gospodje, hudol Saj vidite, da smo vsak dan v večji nevarnosti. Zelo blizu že poka in koliko letal je vsak dan v zraku! Nič ne vemo, kaj bo, zelo smo v skrbeh,“ je rekel star mož, oče dveh domobranskih vojakov, ki sta bila

v postojanki pri Sv. Urhu.

Šef je ponovil nekaj bodrilnih besed.

Preden sta sedla v avtomobil, je rekel Valjahunu:

„Poročnik, mi zdaj verjameste?“

„Verjamem.“

„Poznam vas in vem, da ste kot sveti Tomaž, ki je moral vtakniti prste v Kristusove rane, da je verjel v križanje.“

„Oprostite mi, obveščevalec sem kakor vi in vem, da so v takih primerih možne rešitve tudi samo za pomiritev duhov, če zahtevajo koristi boja.“

„Vidite, tu pa gre za prijateljstvo in iskreno spoštovanje. Vi in vaša družina za nas pomenite mnogo. Prav tako težko mi je bilo kot vam. Vest me je pekla in mi ni dala miru. Sicer se moram osebno opravičiti tudi vaši sestri, ko si opomore...“

„Samo tega nel Ta vam ne bo nikoli odpustila.“

Vozili so po slabo spluzeni cesti, skozi meglo, ki se je počasi trgala. Kmalu so zagledali griček, iz katerega je kot iz vode molel zvonik: Sveti Urh.

Valjahun je bil zadnjikrat tu pred nekaj meseci, ko so zamenjali vso posadko. Tudi to mu je bilo znano, zakaj so jo zamenjali. Urhovci so se preobjedli privilegijev, ki so jim pritekali spričo zaupanja, da so izvrševali posebne naloge štaba slovenskega domobranstva. Ko pa so začele krožiti med ljudmi grozljive govorice o tem kraju in posameznih voditeljih, ki da so krivoloki, ki samovoljno ukrepajo in kradejo in se osebno okoriščajo tam, kjer jim ni naročeno, so na poveljstvu sklenili, da jih je treba zamenjati.

Hacin je molčal in zrl predse. Ko je zagledal zvonik, je rahlo sklonil glavo. Nenadoma se je obrnil k Valjahunu in dejal:

„Človek je sam po sebi tako slab, da bi se brez vere in boga zničil. Bil bi brez moči, zmeden, da bi življenje postalo dolgočasen pekel, v katerem bi se ljudje borili za

obstane kot živali najnižjih vrst. Potem človek ne bi bil krona stvarstva in smisel življenja na zemlji, temveč izrodek.“

„Ali se vam ne zdi, da se to dogaja kljub vsem bogovom, ki ljudje verujejo vanje, in našemu edinemu zveličavnemu bogu?“

„To je samo trenutna kriza. Vrnili se bodo časi, podobni srednjemu veku. Gospostvo cerkve bo absolutno in znova bo samo bog središče sveta. Ali veste, zakaj je prišlo do krize? Ker ljudje zanemarjajo Kristusa. Bog je neskončen in za nas nedoumljiv brez posrednika, Jezusa Kristusa, ki je bil človek in bog obenem. Ne glede na politične fronte se jaz borim za njegovo kraljestvo. Na zemlji bo mir, ko bodo evharistični križi stali nad vsako vasjo. Zdaj pa leži težka senca in maščevanje boga nad ljudmi, ki se od njega odvrtaajo. Ali sedaj razumete mojo vneto?“

„Razumem vas. Vsaj skušam vas razumeti. Večkrat sem že razmišljal, od kod črpate moč za težko breme, ki ga od vas zahteva čas. Ne veste, kako malo uvidevnosti imajo ljudje za naše delo in kako so nehalni...“

„Res je. Kaj imam jaz od tega, kar delam? Samo očitke in zavist in po življenju mi strežejo. Imam pa notranje zadovoljstvo, ki je zame vse. Trdno sem prepričan, da je človek, ki hoče biti bog, izvržek, ki ga mora zemlja izpljuniti. Požrlo ga bo vesolje. Človek je samo pesek v reki prehodnosti. Celotni narod je za večnost samo utrinek in nič drugega.“

Zapeljali so na hrib k cerkvi, obdani z bunkerji. Pod sunki severnega vetra se je megla povsem raztrgala; obležala je samo v barjanski kotlini, kjer se je svedrala v nebo.

Ustavil jih je stražar. Iz črnih lukenj so štrleli mitraljezi. Ko jih je prepoznal, je pozdravil in odstranil španskega jezdeca, da so lahko zapeljali v postojanko.

Naši otroci v počitniških kolonijah

Čas počitnic se počasi izteka. Čez dobre tri tedne se bodo spet odprla šolska vrata. Zato je prav, da otroci čimbolj izkoristijo ta čas za oddih in razvedrilo.

Pri tem slovenske organizacije na Koroškem po svoje prispevajo, da se otroci slovenskih staršev lahko udeležijo raznih kolonij na morju in tudi v drugih krajih. Letovanje slovenskih otrok na Jadranu je že večdesetletna tradicija, kar je za sluga Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, ki vsako leto omogoči številnim otrokom, da gredo na morje. Tudi letos se v Savudriji mudi skupina otrok, ki uživa lepote morja.

Pevski zbor Gallus bo gostoval v Ameriki

Mešani pevski zbor Jakob Petelin - Gallus iz Celovca bo na povabilo ameriškega zbora Korotan iz Clevelanda gostoval od 26. avgusta do 9. septembra letos v Združenih državah Amerike in Kanadi.

Pred tem pa je pevski zbor Jakob Petelin - Gallus, ki je včlanjen v Kršćansko kulturno zvezo priredil vrsto koncertov po Koroški. Pod vodstvom prof. Joška Kovačiča je koncertiral v Ločah ob Baškem jezeru, v Šmihelu nad Pliberkom, v hotelu Korotan v Sekiri in v Selah. Zbor je pel v mešani, moški in ženski sestavi. Na koncertih je sodeloval tudi narodno zabavni ansambel, ki ga sestavljajo po večini nekdanji dijaki Slovenske gimnazije. Besede povezave je imel dr. Erik Prunč. Koncerti so bili razmeroma dobro obiskani.

Čedalje bolj pa se pojavlja potreba, da bi počitniška letovanja združili s koristnim. Tako je pred leti prišlo do povezave med osnovno šolo v Vuzenici ob Dravi in Slovensko prosvetno zvezo v Celovcu, ki letos že četrtrič pošilja otroke na likovno kolonijo v Vuzenico, kjer so gost tamošnjih družin. Pod strokovnim vodstvom se urijo v risanju, seveda pa imajo na dnevnem redu tudi kopanje in druge družabne igre ter izlete. Dvajset nadarjenih otrok za risanje se bo do prihodnje nedelje v Vuzenici, skupno z otroci domačinov in otroci iz Srbije, ki so pravtako gost prirediteljev kolonije, urili v risarskih veščinah. Poleg izletov v okoliške kraje pa imajo tudi strokovne pogovore. V sredo zvečer so skupno s predstavniki tamošnje mladine imeli Koroški večer, na katerem so se pogovarjali o tem, kako živijo mladi na Koroškem in kakšna je njihova borba za enakopravnost ter prizadevanje za dosego narodnostnih pravic. Na razgovoru so sodelovali tudi predstavniki SPZ in slovenskih študentov na Koroškem. Ob koncu kolonije bodo

pripravili razstavo slikarskih del, ki so jih mladi risarji napravili med bivanjem v Vuzenici.

Slovenska prosvetna zveza je lani navezala slike še z osnovno šolo „Matija Valjavac“ v Preddvoru. Tam imajo folklorno kolonijo in se otroci učijo večine slovenskih narodnih plesov. Lani je v Preddvoru bila skupina otrok iz Bilčovsa, letos pa je SPZ omogočila otrokom iz Globasnice, da so šli v Preddvor. Tudi tam imajo sličen spored kot v Vuzenici in bodo v soboto imeli zaključno prireditev, na kateri bodo otroci pokazali ples, ki so se jih naučili med tednom.

Letne kolonije, zlasti zadnji dve, imajo razen strokovne izpopolnitve še drug pomen: otroci v času kolonije bivajo pri družinah in si tako postanejo prijatelji, kar je posebno važno za medsebojno spoznavanje — in take prijateljske vezi so najboljše pot za tesno povezavo med Slovenci tu in onstran meje. In čim bolj trdna bo ta osebna vez med mladimi na obeh straneh meje, tembolj krepka bo tudi naša narodna zavest.

Dvor — Slovenske Konjice

V soboto 10. avgusta tega leta smo v Slovenskih Konjicah pokopali našega rajaka Stanka Krištofa, gozdarskega svetnika, ki je izhajal iz znane Frinove družine v Dvoru pri Pliberku. V hudi gospodarski krizi leta 1930 je dobil zaposlitev v Ljubljani. Nato je šel v Maribor v gozdarsko šolo. Služboval je v Gornjem gradu, na Ljubnem in končno nad 25 let do svoje

upokojitve v Slovenskih Konjicah. Leta 1939 se je poročil z rojakinjo iz Šmihela, učiteljico Liziko Matija, si postavil hišo in izšolal otroke. Najstarejši sin je atomski fizik v Štefanovem zavodu v Ljubljani, hči učiteljica v Celju je poročena z zdravnikom dr. Meškom, najmlajši pa je elektroinženir v Mariboru. Kot ljubitelj narave in planin je imel močno voljo do življenja in se dolgo upiral neozdravljivi bolezni, ki ga je v 69. letu izčrpala. Kako je bil pri vseh priljubljen, smo videli na izredno velikem pogrebu, kjer so se planinci in lovci v nagrobnih govorih poslavljali od njega. Tako je ljubil koroške planine, da je večkrat pripeljal svoje lovske prijatelje na našo Peco. Bil je zelo navezan na domače kraje, zato je bil vsa leta naročnik Slovenskega vestnika iz katerega je zvedel domače novice. Naj pokojni Stanko pod Konjiško goro, katero je nešteto prehodil in vsak dan gledal, mirno počiva. Zaljučni ženi in otrokom ter bratom Lojzu in Gregorju pa iskreno sožalje!

Slovensko prosvetno društvo Radiše vas vabi na proslavo

70. obletnice obstoja

v nedeljo 1. septembra 1974 ob 14. uri na Radišah pri cerkvi.

Sodelujejo: domači mešani in moški pevski zbor „Radiški fantje“
društvena godba in
pevski zbori okoliških prosvetnih društev.

Ljubitelji lepe narodne pesmi, gostje in prijatelji prisrčno vabljeni na to jubilejno proslavo, ki naj bi bila izraz narodne življenjske volje in demonstracija za mirno sožitje v deželi!

O d b o r

Pevski zbor SPD „Edinost“ sodeloval na turističnem tednu v Črni

V Črni v Mežiški dolini na Koroškem so tudi letos priredili takomenovani Turistični teden. V tem času priredijo številne kulturne prireditve na katerih nastopajo domači ansambli in skupine iz sosednjih krajev. Prireditelji pa na Turistični teden v Črni vabijo tudi pevske zборе in druge kulturne dejavnike s Koroške in je tako postala že tradicija, da so na tem tednu zastopani tudi koroški Slovenci. Po večini so to naši pevski zbori, sodelovali pa so tudi že slovenski književniki in druge skupine s Koroške.

Prejšnji petek je v Črni bila zaključna prireditev tamošnjega Turističnega tedna in sicer s pevskim koncertom okoliških pevskih zborov. Na tem koncertu je sodeloval tudi pevski zbor Slovenskega prosvetnega društva „Edinost“ v Pliberku in s tem letos zastopal koroške Slovence na Turističnem tednu v Črni. Na petkovem koncertu, na katerem so sodelovali še pevski oktet iz Črne, pevski zbor Fužinarji z Raven in pevski zbor Vres s Prevalj, so plibrški pevci izvajali spored slovenskih umetnih in koroških narodnih pesmi in to pod vodstvom Valentina Hartmana.

Tako so Turistični teden v Črni zaključili s pevsko manifestacijo in tako dali poudarek najmočnejšemu kulturnemu izrazu slovenskega naroda — pesmi, hkrati pa tudi tesni povezanosti med društvi v Mežiški dolini in v zamejstvu. Take pevske manifestacije pa so brez dvoma tudi priznanje kulturnemu hotenju koroških Slovencev, ki po svoje doprinajajo svoj delež k bogatitvi slovenske kulture. Ob takih priložnostih pa je za naše pevce možnost za navezavo tesnih prijateljskih vezi, za tolmače-

nje naših težav pripadnikom matičnega naroda in tudi krepitevi narodne zavesti in kulturnega ponosa. Prav tega se koroški Slovenci čestokrat premalo zavedamo, kajti kulturni dosežki slovenskega naroda so enakovredni z drugimi velikimi narodi. Prav zaradi majhnosti pa ta naša kulturna moč tembolj zbuja pozornost in spoštovanje pri drugih narodih.

Moški pevski zbor Slovenskega prosvetnega društva „Edinost“ v Pliberku ima prav na področju meddruštvene izmenjave in s tem predstavitev slovenske koroške narodne pesmi širom Slovenije, zlasti pa v obmejnih krajih, velike zasluge. K temu jim iskreno čestitamo.

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabi člane in prijatelje društva na

IZLET NA NEGAL (Spitzgel 2118 m)

v Ziljskih planinah, dne 1. septembra 1974.

Zbirališče ob 6. uri zjutraj na trgu v Št. Jakobu v Rožu. Izlet na Negal je zato tako zanimiv, ker se z njegovega vrha nudi čudovit pogled v Julijske in Karnijske Alpe ter v zasnežene Visoke Ture. Planince bo vodil Tone Valentič. Negal spada tudi v družino Poti prijateljstva.

Prisrčno vabljeni o d b o r

OBVESTILO IN VABILO

Društvi KPD in SPD „Edinost“ vabita na

ogled Werner Bergove galerije v Pliberku

v nedeljo, dne 25. avgusta 1974 ob 10. uri dopoldne.

Prosvetaši, mladina in odrasli udeležite se te nevsakdanje ekskurzije na razstavo, ki prikazuje likovne umetnine priznanega umetnika, ki si je v sredi Podjune izbral svojo drugo domovino, vzlubil slovensko prebivalstvo in mu posvetil številne motive v svojih umetninah.

Zberemo se malo pred 10. uro pred farno dvorano in če ne bo kakršnihkoli ovir, nas bo umetnik osebno vodil skozi razstavo.

Odbora

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tor

„Pojdita k fantom in poiščita mi poveljnika,“ je Hacin ukazal spremljevalcema, ko so zvedeli, da je poveljnik nekje spodaj v vasi. Nato je dejal:

„Kako čudovit večer! Rad imam mesečino, ko se ti zdi, da bo pokrajina za zmeraj zaspala. Če vam je prav, bi se sprehodila po svežem zraku, dokler se ne vrnejo.“

Zgažen in umazan sneg jima je škripal pod nogami, ko sta zavila mimo cerkve na rob postojanke, k bunkerju, kjer se je odpiral razgled na dolensko hosto.

„To je naše ozemlje. Od tod se bomo razširili na sever, jug, vzhod in zahod,“ je rekel Hacin. „Kakšne občutke imate, gospod poročnik, ko stojite na svetih tleh? Tu sta se potrdili naša vera in moč. Od tod sta se razširila strah in pokorščina daleč naokoli.“

Valjhun je molčal. Vse v njem je bilo sprto. Njegova duša se je branila besed, ki mu niso zvenele več tako resnično kot nekoč, ko še ni bil izkusil fronte in ne spoznal sovražnika.

„Vi še vedno v sebi oklevate in dvomite?! Bratu, ki zaidete v težave, moramo pomagati. Tudi sveti Savel je dvomil. Jaz oproščam vam, ne oproščam pa vašemu očetu. Izvedel sem, kaj je počel in kaj vam je predlagal. Zdaj, ko prihaja čas, za katerega se pripravljamo že štiri leta, bi to pomenilo izdajo in greh, ki vam ga ne bi odpustili ne ljudje ne bog.“

Valjhun je bil zaprepaden. Povesil je pogled in pomislil na mater. Edino ona je lahko izdala. Kakorkoli je že bilo z njo, ne, kaj takega pa ne bi nikoli pričakoval...

„Bi lahko jasneje povedali? Ne vem, kaj mislite!“

„Ne bom vam posebej pojasnjeval, kar spomnite se. Jaz vse zvem slej ali prej. Za vas mi gre. Valjhun, vaše mesto je tu, med nami. Vi ste z našim gibanjem povezani na smrt in življenje. Ali veste, kje stojiva? Poglejte skupino dreves — ali kaj vidite tam?“

„Valjhun se je ozrl. Curek mesečine je prebadal golo vejevje in metal senco po gomilah.“

„Nič ne vidim!“

„Jaz vidim pod zemljo. Tam ležita med drugimi nesrečniki dva od vaših kolegov z univerze, ki ste ju vi odkrili kot vosovca. Saj se spomnite, kdaj sta izginila. Do danes vam nisem povedal, kaj se je zgodilo z njima in z nekaterimi drugimi, ki jih je zasledovala in odkrila obveščevalna skupina, katero ste vodili.“

Valjhun je molčal. Hacin pa je nadaljeval:

„Podelimo si bremena in slavo! Nas sodi lahko samo bog. Poglejte tistile gozdič, tudi tam jih je nekaj. In tudi na oni strani, globlje, še več. Tam so vaši znanci od takrat, ko so mene preganjali in iskali po vseh cestah in cerkvah, dokler me niso našli.“

Hacin se je tesneje zvil v črno sukno in govoril tiho, da je bilo slišati, kot bi glas prihajal iz zemlje. Na očala mu je padala mesečina in jih spremenila v dvojne bleščečih steklenih krogel, ki sta žareli demonsko mimo njega v praznino.

„Bil sem ena izmed prvih žrtv Vosa in prvi med masčevalci. Že takrat, ko sem izročil seznam vseh komunistov Italijanom, sem se javno opredelil, da sem se in se bom boril proti komunizmu, temu bolezenskemu tvorcu našega naroda. Valjhun, božja milost me je obvarovala. Pet krogel je izstrelil atentator v moje telo, pa sem ostal pri življenju. Recite mi, ali ni to božja volja? Kolikokrat so potem še poskušali! Kolikokrat in kje vse so me iskali! Pa preganjali ženo in otroka... Dokler se ni preobrnilo, da jih preganjam jaz. Naposled sem jih, sicer z nemško pomočjo, izgnal iz mesta.“

Valjhunu je bilo tesno. Hacinove tihe besede so trkale na njegovo vest in na čast. Ali je res odpadnik? Ali celo kužen slabič, slabši od odpadnika? Čutil je, da se nje-

gova razrahljanost lepi. Nehote je pomislil na fante, na katere ga je Hacin spomnil. Videl jih je v šolskih klopeh, v gimnaziji ali celo v cerkvi. Živahnih oči so se včasih tudi prerekli zavoljo nepomembnih stvari in bili potem spet prijatelji. Niti zavedeli se niso, da je padlo mednje seme sovraštva. In vendar so jih globoke in nepremostljive razlike pognale v zagrizeno bratomorno klanje. Dokler zvene besede, je še pot nazaj. Ko teče kri, drži pot samo še naprej. Za belim križem tudi v smrt... Valjhun je molčal, Hacin pa je govoril tiho. Šepetal je in njegove besede so ga lomile kot lomi vihar gozdno rast.

„Vas je mar strah? Ali vam je tesno? Morda vas je celo groza. Obdaja naju mrtva rdeča brigada. Vidim jih, saj ledené le pol metra pod zemljo. Toliko da je ruša na njih. Obbeh spolov so, vseh slojev in vseh starosti. Plen korenin, gnojilo naše bodočnosti... Žrtve našemu križu... Dokazi naše vere in vdanosti... Mene je rahlo groza. Kaj je groza, se večkrat sprašujem. To je meja, kjer se prikaže bog. Strah je mehčanje oholosti. Tesnoba — bližanje svetlosti. Vse to nevidno spremlja našo usodo... Spravili smo jih semkaj. Tudi z vašo pomočjo. Pokopali smo jih med prst in kamenje. Zdrobili smo jim črepinje, v katerih ni bilo boga. S kroglo ali belom. V teh glavah ni bilo nič razen sle, da bi bili vsi enaki, da bi hlapci ukazovali gospodarjem, da bi ničvredneži postali bogovi. Odpadki duha! Šli so v ničevnost, iz katere so tudi izšli.“

Valjhun, nekaj vam bom povedal, da vam vrnem mir, ki vam ga je vzel pokojni župnik Oblak. Naj se ga usmili bog, ker je našel, kar je iskal. Mož je bil v grozozanski zmoli. Če bi živel v srednjem veku, bi zgorel na gredici.

V ljudeh je satan, ne bog. Bog je središče središča. Neskončnost. Začetek in konec vsega. Nedoumljiva moč, ki se ji človek lahko samo približuje, in še to le prek Kristusa.

Planinci tovarne Iskra v Kranju obiskali koroške planince

Kot imajo naši prosvetaši in fizikulturniki prijateljske stike s tovarno Iskra v Kranju, tako je tudi med slovenskimi planinci na Koroškem in planinci tovarne Iskra prišlo do tovariškega sodelovanja, ki je v nedeljo rodilo svoj prvi uspeh. Planinci tovarne Iskra so namreč obiskali naše planince v njihovi planinski postojanki „Koči nad Arihovo pečjo“ na Bleščeči planini.

Ob priložnosti izleta planincev tovarne Iskra na Obirju (26. maja 1974), so zastopniki Slovenskega planinskega društva v Celovcu navezali tovariške stike z Iskraši in se z njimi zmenili, da bi jih obiskali v njihovi planinski postojanki na Bleščeči. V nedeljo so uresničili obljubo in prišli na obisk, katerega so še povezali s planinsko turo v Karavanke.

Ob 8. uri se je nad 50 planincev pripeljalo z omnibusom na Kopanje, kjer so jih pričakovali trije domačini. Že kar med poljo proti planini Borovščici ki se razprostira med Kepo in Komnico, je Lesjak Ludvik iz Svaton prevzel vodstvo skupine, ki se je odločila za vzpon na Kepo. Lubo Urbajs je vodil nato skupino na Komnico (1739 m), Miklavčič Jožej pa z Borovščice preko vzhodnega plazovja Komnice na Bleščečo planino. Največja skupina, pod vodstvom Lesjaka, je bila najbolj pripadeta, saj je bila v vročem dopoldanskem soncu vražje izpostavljena vročim polet-

nim sončnim žarkom, ki so neusmiljeno žgali na planino. Obe ostali skupini pa sta se, predno sta nadaljevali pot še malo odhajali v planinski koči Bertahütte na Borovščici in nato odrinili vsaka na svojo stran. S Komnice in Kepe ali Jepe, kakor ji pravimo domačini, se je kljub soparnemu vremenu nutil še kolikor toliko lep razgled v zasnežene Visoke Ture z Hochalm Spitze (3362 m) na čelu, v obe dolini Roža in Zilje in v čudovite Julijske Alpe.

Okrog 15. ure so zadnji planinci prispeli v prijazno planinsko postojanko na Bleščeči planini, kjer so jih že pričakovali naši planinci. Iskraši so pomislili na vse in s seboj pripeljali odličnega harmonikaša Lojzeta, ki je skrbel za prijetno razpoloženje. V koči, pred kočo in na planini je bilo polno planincev, ki so se razgovarjali z domačini in obratno ter tako navezovali nova tovarištva. Ob slovesu se je storo in mlado zasukalo v prešernem plesu. Tudi 76-letni starosta slovenskih planincev na Koroškem, Jožej Miklavčič je plesal in tako dokazal, da je kljub letom še vedno mladeniški. Tudi veseli vriski

planincev, ki so odmevali od sedneje Gračence, so bili prepričljiv dokaz, da je bilo s potekom tega lepega in prijetnega srečanja in pa seveda z izletom v gore vse zadovoljno. Kranjski planinci so koroške planince povabili na profiobisk v slovenske gore, kar so naši planinci vzeli z velikim veseljem na znanje. Sploh je med planinci prevladovalo mnenje, da bi se takšna in podobna srečanja še večkrat ponovila.

Z veseljem ugotavljamo, da postaja planinska postojanka na Bleščeči vedno bolj cilj številnih obiskovalcev od blizu in daleč. Člani in prijatelji društva ter tudi številni gosti, ki prihajajo na izlet na planino, ali so namenjeni na bližnjo Kepo, najdejo v koči vedno prijazno besedo, počitek in domačnost. V tej koči se je skovalo že lepó številno tovarištev, tako da lahko trdimo, da je ena najbolj priljubljenih planinskih postojank v Karavanah. Čeprav ima koča statut samoprehranjevalnega značaja — to se pravi, da koča ni oskrbovana, je stalno obiskujejo skupine in posamezniki, kjer si v dobro opremljeni kuhinji sami pripravijo potrebno hrano.

Tovariško srečanje na Bleščeči planini bo našim planincem ostalo v najlepšem spominu.

Družini Valentiničevi iz Bilčovsa, ki je v nedeljo dežurala in tako nosila največje breme, vodičem in vsem ostalim, ki so kakorkoli doprinesli, da je srečanje na Bleščeči tako lepo uspelo, izrekamo v imenu Slovenskega planinskega društva v Celovcu najlepšo zahvalo.

Povratek otrok z letovanja v Savudriji

Uprava počitniške kolonije obvešča starše otrok, ki letujejo v Savudriji, da se bodo otroci z letovanja vrnili v četrtek 29. avgusta. Pripotovali bodo z avtobusom podjetja Štefan Sienčnik iz Dobrle vasi.

Otroci bodo izstopili v Celovcu, Gasometergasse 10 in Dobrli vasi pred avtopodjetjem Štefana Sienčnika. Prihod v Celovec je med 13. in 14. uro, v Dobrlo vas pa med 13.30 in 14.30 uro.

Starši iz Roža, Gur in Zilje so naprošeni, da pridejo po svoje otroke zanesljivo v Celovec, starši iz Podjune pa v Dobrlo vas.

Starše tem potom opozarjamo, da nosijo sami odgovornost za vsako morebitno nezgodo otrok, če jih na določenih mestih sami ne bodo čakali.

Razne zanimivosti s celovškega sejma

Novost v Avstriji je nova osvežilna pijača imenovana Deit, ki so jo letos na celovškem sejmu predstavili koroškemu tisku in javnosti. Posebnost te pijače, ki jo proizvaja znani zdravilni vrelc v Žetinjcih — Sichel-dorfer Heilquelle, na južnem Štajerskem ob jugoslovanski meji, je v tem, da je zelo revna na kalorijah, kar je danes, ko se vse boji, da se ne bi zdebili, posebne važnosti.

Osvežilno pijačo Deit razpečavamo v enolitriških steklenicah in sicer v dveh okusih — kot citronado in oranžado. Poleg tega, da skrbi za vitko telo pa ima še to lastnost, da jo lahko pijejo tudi diabetiki — to so ljudje, ki so podvrženi sladkorni bolezni. Deit namreč ni sladkan s sladkorjem, temveč s saharinom in fruktozo. Kalorična vrednost Deita je 80 odstotkov manjša od drugih običajnih s sladkorjem sladkanih pijač, zato jo diabetiki brez skrbi lahko pijejo. Poleg navedenih prednosti pa vsebuje Deit tudi mikroorganizme in mineralne snovi (setavni del mineralne vode) ter vitamine. Steklenica Deita krije dnevno potrebo vitaminov C, B6 ter niacina.

Z osvežilno pijačo Deit so Jugoslovani beležili že lepe uspehe, v podjetju Radenska v Sloveniji prodajo letno do 50 milijonov litrov te osvežujoče pijače. V Avstriji ima zastopstvo za pijačo Deit znano podjetje Christian Breznik v Celovcu.

Na minulem sejmu je znano celovško podjetje AEC — Rudolf Kakl razstavljalo izdelke iz Gagenaua v Nemčiji. To so izdelki iz desetletji starimi izkušnjami na področju kuhinjske oprave, ki jo po želji naročnika vgradijo v kuhinje. Vgrajene

kuhinjske oprave iz Gagenaua so ne- kaj posebnega, kar dokazuje mednarodni sloves tega podjetja. Izkušeni izvedenci na tem področju so ustvarili vse pogoje, da postane kuhinja po estetski in praktični — plasti res tista kuhinja, katero si želimo. Skupno s podjetjem R. Kakl je Gagenau na celovškem sejmu prvič razstavil svoj celotni program.

Tudi znano podjetje Volvo iz Švedske je na celovškem sejmu prvič predstavilo terensko vozilo TC 860 za prevoz hlodov. To vozilo, ki je posebej zgrajeno za druga vozila neprevoznem terenu, je opremljeno s specialnim dvigalom, ki nalaga hlode. Na ta vlačilec se lahko nabaše 8 do 10 m lesa. Posebnost tega vozila je v tem, da je skonstruirano tako, da se v slučaju nesreče prevrne samo zadnji del vozila, kabina v kateri je vozač pa ostane na kolesih. Najmanjša razdalja od tal pri tem terenskem vozilu je 80 cm, kar priča o veliki okretnosti tega vlačilca. Volvo TC 860 je opremljen s 136 KM Volvo dieslovim motorjem in dvigalom znamke Hiab 670.

Drugi stroj, ki so ga prvič predstavili v Avstriji na sejmu je traktorski bager 616, ki predstavlja novo generacijo pri bagerjih tega tipa. Konstrukcija tega stroja, ki koplje jarke, je izvedena tako, da se ponaša z izrednimi možnostmi in sposobnostjo, da poleg glavnega jarka, koplje lahko še levo in desno. S 75 KM prishtevamo bager 616 med najmočnejše te vrste.

Gradbene stroje znamke Volvo zastopa na Koroškem podjetje C. Prosch v Celovcu, v Jugoslaviji pa podjetje Proles v Ljubljani.

Škofiče

Prejšnji četrtek 15. avgusta popoldne smo spremili k zadnjemu počitku našo škofiško pokopališče Nežo Piček p. d. Ohačičevo mater iz Škofič. Umrla je po daljši bolezni v 65. letu starosti. Zapustila je hčerko in dva sinova v globoki žalosti. Ohačičeva mati je v zadnji vojni in povojnih letih morala mnogo prestati. Njenega moža Felija so proti koncu vojne, čeprav je bil sam na kmetiji, poklicali k vojakom in na fronto, od koder se ni več vrnil domov. Vso skrb za kmetijo in nedorasle otroke je morala nositi sama. Kljub trdemu delu in skrbi pa je svoje otroke vzgojila v zavestne pripadnike slovenske narodne skupnosti, kar ji štujemo v veliko čast in priznanje. Ob odprtem grobu in doma so se od pokojnice poslovili naši domači pevci in ji v slovo zapeli pesmi žalostinke. Velika množica pogrebcev, ki jo je spremljala na njeni zadnji poti, je najzgovornejši dokaz, kako spoštovana in priljubljena je bila pri prebivalstvu. Pogrebne obrede je opravil naš domači župnik Nadrág.

Drago pokojnico bomo ohranili v lepem spominu, hčerki in sinovoma z družinami izrekamo naše globoko sožalje.

ZVEZA SLOVENSkih IZSELJENCEV

sporoča, da bo imela svoj redni

občni zbor

povezan s tradicionalnim DRUŽABNIM SREČANJEM

v nedeljo 8. septembra 1974 s pričetkom ob 14.30 uri v gostilni „Pri potoku“ (Čimžar) v Dvorcu/Höflein, to je ob cesti iz Celovca proti Hodišam.

Bivši izseljenci z družinami in prijatelji prisrčno vabljeni!

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

„Kristus je kralj sveta. Duša boga samo sluti, se pogovarja z njim in se mu približuje, čedalje bolj popolna. Le v od-povedi in hrepenenju spoznamo božjo resnico. Druge resnice o svetu ni. Treba je spoznati grešnost sveta in seme satanovo. To je pot k rešitvi. Valjhun! Sreča je zaslutiti boga. Trepetati v viziji tesnobe. V ognju groze dočakati blaženost. Sreča je boj proti zablodam in boj proti grešnikom. Zgodovina nam bo hvaležna za kri, ki smo jo prelili in jo stočili na žrtvenik. Tudi vse naše žrtve so nam lahko hvaležne: vsi tisti, ki zdaj kot razpadli skelet čakajo na vesoljno sodbo. Mi smo jih odrešili še večjih zmot in jim v zadnjem trpljenju, ko smo jim izmučili telo, dali možnost, da obudijo kesanje, se spomnijo, da so izšli iz prahu in da jih mi vračamo v prah. Njihove duše pa bodo šle skozi vice nazaj v nebesa in bodo otete večnega pogubljenja.“

Po gazi sta obšla obrambne naprave, šla mimo jar- kov in žic, kjer so noč in dan prisluškovale straže. Kjer je Valjhun molčal, kot ne bi razumel njegovih misli, se je mož spet oglasil:

„Na, kaj mislite? ... Sami ste prisostvovali mnogim primerom, ko smo komunistične zapeljance spet vračali med ljudi. Ali niso nekateri molili? Se kesali? Križali? Klicali boga na pomoč?“

„Doživel sem preveč in ne vem več, kaj je prav in kaj ni. Nisem več trden kot pred leti. Nikoli še nisem tako hrepenel po bogu. Moja knjiga tolažnica je sveto pismo. Zdi pa se mi, da smo pregloboko zabredli v kri in sovraštvo. Kristus govori o ljubezni, o milosti, o odpuščanju in odrešitvi ljudi.“

„Sveto pismo si vsakdo tolmači po svoje. Resnica pa je samo ena. Jaz živim po Kristusovem nauku. Jaz jih ne sovražim, tudi tistih ne, ki so jih kot ubijalce pošiljali nadme. Dam jih ubijati iz ljubezni in mučiti zato, da se lahko pokesajo in vrnejo k bogu. Tudi odpuščam jim, ko so pod

zemljo. Celó v snu se pogovarjam z njimi. Takrat se mi zdi, da nismo več sovražniki. Celó to se mi zdi, da smo potrebni drug drugemu kot žrtve in rablji, da se lahko osveščamo.“

Človek mora ljubiti človeka in mu pomagati k odrešitvi. Naša dolžnost je vsakega posameznika otefi iz kremp-ljev satana. Valjhun, ne pozabite, da je tudi smrt rešitev!“

„Kaj pa sredstva?“
„Te posvečujे namen. Vsa so dopustna!“
„Kljub temu pa se vsi bojimo smrti.“

„Vsi nel Strah pred smrtjo je živalski instinkt in znak grešnosti. Smrt kot snidenje z bogom pa je sreča ...“

„Govorite mi kot duhovnik,“ je dejal Valjhun. Misli pa si je, da te njegove besede niso iskrene. Če bi bila smrt sreča — zakaj neki se je ta mož po atentatu zatekel v Italijo, kjer je dolge mesece preživel skrit na rivieri. Nehote se je spomnil, kaj je Hacinova žena pripovedovala ta- krat njegovi materi — kako da se dobro ima, da niti ne ve, da je vojna, ker ima vsega dovolj. Vneto je pisaril, kje in v kakšnem hotelu je spal in za kakšno ceno, za koliko lir ceneje se je najedel kot po navadi. Spominjal jo je na nekatere dolžnike in iskal pomoči tudi pri njegovem očetu, katerega bi zdajle, če ne bi bilo majorja Wolfa, kljub njegovim zaslugam mirno vtaknil v temnico in ga morda tudi ubil — iz ljubezni ...

„Valjhun,“ je rekel Hacin, „nekaj morate razumeli. Duhovniki se borijo za vero z besedo, nekaj pa nas je, ki se moramo z mečem. Sami veste, da izpolnjujemo voljo škofa, božjega namestnika v tej deželi. Mi smo presekalí temni oblak greha. Naša naloga je, rešiti mali slovenski narod, ki ga hočejo zmlati kot mlinski kamni žilno zrno. Valjhun, ne moč — saj je nimamo — temveč pamet in bo- ja milost, to je naša usoda.“

Hacin je obstal, se obrnil k njemu in dvignil roko:

„Mi Slovenci smo najpobožnejši narod na svetu. Mno- go sem potoval, pa nisem nikjer videl toliko cerkva in toliko zaupanja v božjo milost. Majhne so naše cerkve, toda lepe so in bogu blizu. Brezbožniki ne morejo zmagati med ljudmi, ki so prepojeni s pokorščino in z željo, padati na kolena pred obličjem božjim, kar tudi pomeni, padati na kolena pred oblastjo, kajti obast je od boga. Nič enako- vrednega jim ne morejo dati, čeprav jim obljubljaajo nebe- sa na zemlji.“

Napravila sta krog. Zasneženi gozd, nemirne megle, zvezdno nebo, luči v daljavah, kosti pod zemljo in še sveža kri, ki je zemlja še ni vsrkala, božanske daljave in mraz v nogah — vse to ju je gnalo nazaj proti cerkvi.

Obiskala sta samo še staro lipo. Mogočno, na vse strani neba razvejano drevo, zajedeno v čas in prostor, ju je čudno prevzelo. Iz mreže senc sta z očmi poromala v črno nebo, ki ga je paral beli cerkveni zvonik kot rezilo upa- nja in odrešitve. Če bi govorilo to drevo! ... Ob njem sta obmolknila.

Od stoletij razjedena skorja je bila podobna površini razdrapane zemlje. Bila je kot star zguban obraz, razbolela duša, neuničljiv spomin, žrtvenik pred obličjem teme nezna- nega. Skrivnostne in pošastne roke usode, korenine, zagri- zene v zemljo in napojene s krvjo ... In drobne vejice, ki se kot pajčevina zgubljaajo na nebu ... Skorja je bila sesek- ljana od krogel in lisasta od krvi. Nekje v senci je bil zabiti železen klin z obročem. Na njem je visela porjavela žica.

Valjhunu je prešinil možgane trpek spomin. Preden je šel na Idrijsko, je bil v tej postojanki. Ob tem drevesu so zasliševali, kadar je bilo v kleti preveč moreče in za- tohlo.

„Če bi bil človek drevo, ki se mu rane sproti zaraščajol Prišla bo pomlad in lipa bo ozelenela in mlado tkivo bo prekrilo svinec ...“

THORNTON BURGESS

Nezgode Janka Hrčka

Nekega čudovitega jutra, ko je veliko okroglo sonce že plezalo navkreber po nebu in je stari oče Zahodni veter poslal vse svoje Židane sapice igrat se na Zelene trate, se je Janko Hrček odpravil na sprehod. Sprva je skrbno premotril okolico, če ni kje v bližini Lisjaka Rdečka, kajti, kot je znano, je Rdečko Janku čez vse rad nagajal.

Ker ga pa nikjer ni bilo videti, se je Janko po Samotni potki nameril proti gozdu. Sonce je tako žarko sijalo, da je Janku, ki je bil zelo zelo debel, postalo strašno vroče. Vsakih nekaj korakov je sedel pod kakšno drevo, da si odpočije.

Bum! mu je nekaj priletelo prav na okroglo malo glavico. Kar vrglo ga je kvišku.

„Hej, Janko!“ je zaklical glas, ki je bil slišati, kot da prihaja izpod samega neba. Hrček je stegnil vrat in pogledal navzgor. Ravno o pravem času, da je videl Veverico Živo, kako je spustila oreh, ki je priletel naravnost na Jankov smešni, črni, mali smrček.

„O!“ je rekel Janko Hrček in se prekopicnil čez stor. Toda, veste, bil je tako tolst in debel, da ga ni prav nič bolelo.

„Hahaha,“ se je smejala Živa s krošnjem.

„Hahaha,“ se je skušal smejati Janko, medtem ko se je pobiral. Potlej sta se pa kar naprej smejala, saj šala ni bila slaba.

„Čemu se pa režiš?“ je vprašal neki glas, tako tesno ob Jankovem uhlju, da se je ta od presenečenja trikrat prevalil po svojem trebuščku.

Bil je Zajec Peter. „Kaj počenjaš v mojem gozdu?“ ga je pobaral.

„Sprehajam se!“ je izjavil Hrček.

„Prav,“ je rekel Peter, „grem še jaz s teboj!“ In sta šla, Janko Hrček in Zajec Peter, po Samotni poti skozi gozd. Peter se je z dolgimi skoki kmalu odaljil, kajti Petrove noge so dolge in nalašč za skakanje, Jankove pa smešno kratke in ga je zaman skušal dohiti, da si ne moremo reči, da se ni bil trudil. Na srečo se je Peter kmalu vrnil, tiho je stopal po blazinah in primaknil glavo k Jankovi.

„Odkril sem nekaj,“ mu je zašepetal.

„Kaj?“ je hotel vedeti Janko Hrček.

„Pokazal ti bom,“ mu je zagotavljal Zajec, „samo kot miška bodi tiho in nobenega hrupa ne smeš delati!“

Janko Hrček je obljubil, da bo čisto tiho, kajti prav zares ga je zgrabila silna radovednost, kaj neki je Peter našel. Po prstih sta šla naprej, Zajec s štrlečimi uhlji, Hrček ves iz sebe od radovednosti za njim.

Prišla sta do zelenega, z mahom obraslega hloda, ki je ležal onkraj Samotne potke. Peter se je tedaj ustavil, strigel z uhlji in gledal proti hrodu. Ustavil se je tudi Janko, gledal sem, gledal tja, gledal naravnost, pa razen hloda onkraj Samotne potke ni videl ničesar.

„Kaj pa naj bi bilo, Peter?“ je zašepetal.

„Ne moreš še videti,“ je komaj slišno zamrmral Zajec, „najprej morava skočiti čez tisti hrod. Jaz bom prvi, potem pa še ti in videl boš, kaj sem našel!“

In Zajec Peter je skočil in s svojimi dolgimi nogami daleč preskočil z mahom obrasli zeleni hrod, onstran pa sedel, postrigel z uhlji in čakal Hrčka Janka.

Hrček je zastavil vse moči, da bi skočil daleč in visoko, tako kot je videl skočiti Petra, toda njegove kratke nožice niso posebno pripravne za taka dejanja in pri vsem je bil še zelo zelo debel. Čeprav se je močno potrudil, da bi napravil tako kot je Zajec, se je vrh hloda zataknil in z glavo naprej z zamolkim padcem štrbunknil na Lisjaka Rdečka, ki je trdno spal na tej strani zelenega hloda.

Peter se je začel tako nezadržano smejati, da si je moral s tacami stisniti trebušno prepono. Jaj, kako se je Janko Hrček ustrašil, ko je videl, kaj je storil! Sploh se ni poskušal postaviti na noge, kar odvaljal se je za mali grm

in kar tam obležal in zadrževal sapo.

Ko je Janko tako nemilo priletel nanj, se je Lisjak godrnjal zbudil in edino, kar je videl, je bil Peter, ki se je tako režal, da je imel vse štiri v zraku. Rdečko ni prav nič omahoval. Mislil je, da je nanj skočil Peter in je planil za njim, Peter ga pa tudi ni čakal. Smukal se je okoli drevov in preskakoval grmiče, zavijal sem, zavijal tja in tek, kar so ga noge nosile. Zdaj, ko je videl, da je šale konec, se je prav resno ustrašil Lisjaka Rdečka. Ta je drvel za njim, okoli drevja, okoli grmovja, toda ujeti ga ni mogel.

Peter je pritekel do hiše Jake Smrduha in ker je vedel, da ga ni doma, je smuknil noter na varno. Vrata so namreč bila za Rdečka pretresna. Lisjak je sedel pred hišo in čakal, toda Petra ni hotelo biti ven.

Naveličal se je čakati in zavil domov, kjer ga je že čakala Mati Lisica z malico.

Ves ta čas je Janko Hrček nemo ležal pod grmom in ko je videl, da je Zajec Peter ušel Lisjaku in se pričel, da je Rdečko zavil domov, se je pobral, si lepo skrtačil kožušček in jo stisnil po Samotni poti skozi gozd, dokler ni prispel na svojo lastno ljubo Stezico ob Zeleneh tratih, kjer so se Židane sapice še zmerom igrale in kjer je pred svojim snažnim majhnim domom znova občutil varnost in srečo.

Smokvica

V nasmejanem, oznojenem žuru dneva je drhtelo listje in šum je plasil pršilje glasove; po raztresenem, siromašnem grmovju se je pasla čreda ovac.

V dolini je samevalo kakih deset hiš, razdrlihi, ometanih z blatom in sezidanih s količjem. Po griču se je vlekla gozdna pot, komaj znamenovana, le razredčeno grmovje je kazalo smer.

Po poti se je vlekel starac, nogo za nogo je počasi premikal, komaj, komaj, da se je vlekel dalje. In ko je prispel do potoka, se je brez moči sesedel, z rokami je zajel studenčnico in jo težko pil.

„Pozdravljen, očka!“ Starac se je počasi ozrl, pred njim je stal mlad, mišičast fant.

„Kako ti je ime, vrli junak!“ ga je povprašal starac.

„Dominik, Gregorjev sin sem!“

„Dominik! Gregorjev sin! ... Končno! Končno ...“ Starac se je naslonil na skalo, obraz se mu je čudovito razživel, stare gube na čelu in na licih so se raztegnile.

„Končno, sinko moj! ... Dominik, moči me zaluščajo, sporoči očetu, da ni poti dalje, naj kar tu ostane njegov rod ...!“

„Ampak ... očka ...“ je zajeceljaval Dominik, „moj oče je mrtev ...“

„Mrtev!“ Starac se ni nič razžalil, le malo si je oddahnil in nadaljeval: „V redu, pa ti, Dominik, pa ti pazi na svoje ljudi!“

„Ampak jaz čakam vojsko, čakam može, ki so šli naprej proti jugu poizvedovat za boljšim ozemljem, v rodovitnejše kraje. Oče mi je naročil, naj odpeljem žene in otroke, potem ko se može vrnejo, proti jugu.“

„Ne čakaj mož, sine, jaz sem še edini, ki jih je tvoj oče poslal poizvedovat za boljšim ozemljem. Napadal Starc. O tem priča borna istrana je neznan sovražnik in saka vas Smokvica in priimek nas uničil. Edini sem ... Do-

minik! sedaj si odgovoren za vse ljudi — za ovdovete žene in otroke, ki žive v tej dolini. Tu si napravi dom in tu naj živi Gregorjev rod. Odkar smo se tu naselili in smo odšli za boljšim, je minilo 20 let. V teh dvajsetih letih bi si zgradili celo polje ... šli smo za boljšim, ali smo poraženi ... Na, Dominik ... edino kar sem prinesel, je tole ... Dominik! ... pazi na svoj rod ... zapomni si: Ti si Sloven, slovanski sin in tu v tej dolini med istrskimi griči naj zaživi slovanski rod!“

Starac je izpusstil iz rok mladiko — nežno mladiko smokve, edino kar je prinesel s seboj, edini spomin padlih očetov.

Dominik je usadil smokve v spomin pokojnih očetov, vasi pa je dal ime Smokvica, po starcu si je nadel priimek Starc. O tem priča borna istrana je neznan sovražnik in saka vas Smokvica in priimek nas uničil. Edini sem ... Do-

Starc, ki prevladuje v tej vasi.

MANKO GOLAR

Prometni prekršek

„Tak, prijatelj, sva pa skupaj!“ Notes brž potegnili je iz žepa, svinčnik je oslinil, in je pisal:

„Oče: Slinar Izza plata; mati: Slinarica z Brega.

Da ne bo pomota se zgodila, hm, katerega ste leta se rodili?“ In je pisano pogledal.

Polček je vzdihel in z očmi mežikal. Ust ni mogel več odpreti, solza se v obeh zasveti. Kajti polček kršil je postavo, ko čez dobrovo, ko po avtostradi vozil je hitreje, kot je to v navadi.

Zaletel se v cestni kamen, v loku poletel v pšenico pomendral jo in steptal jo, da bo konec zdaj s potico.

„Zdaj pa amen!“ je dejal miličnik, „konec bo norčije!“ Polčka za stotaka brž zašije. Pa odslej v dobravi in na avtostradi polček se prevaža, kot je pač v navadi!

Jutranji pozdrav

Z Mojco je bil zjutraj križ. Mama jo je morala dvakrat, trikrat buditi, potem se je šele prikazala v kuhinji. In še kisto se je držala.

Nekega jutra se je zgodaj zbudila. Soba je bila še v polmraku. S postelje je slišala mirno dihanje ata in mame. Zlezla je izpod odeje in stopila k oknu. Odprla ga je na stežaj. Soba je v hipu preplavila zlata svetloba, da je presenečena zamežikala. Za velikim, s črnim gozdom poraslim hribom je vstajala zlata krogla. Njeni žarki so posuli travnik pred hišo, da se je bleščeče lesketal v jutranji rosi. Iz grmovja se je oglašal veseli vrišč ptic.

Hitro se je oblekla in stekla na travnik, posut z biseri. Zasmejala se je in namočila roke v rosi.

Odslej ni treba Mojce nobeno jutro dvakrat buditi.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

„Valjhu, zdaj veste, da brez žrtv ni zmage in da za nas ni poti nazaj.“

„Vem,“ je dejal Valjhu. „Bojim se le, da ne bi bile žrtve zaman.“

Odšla sta naprej proti medli svetlobi, ki je označevala postojanko. Valjhu se je obojavljaval, potem pa je dejal: „Midva sva lahko med seboj odkrila. Zdaj, v tej uri, ko se podira svet in ko z nemškimi tajnim orožjem ni nič, je jasno, da naše tajno vodstvo računa na angleško izkrcanje. Naše ozemlje bo koridor, ki bo ločil Vzhod in Zahod.“

„Da, o tem sem že slišal. Pravzaprav sem dobil poročila, da govorijo o krščanski svobodni Sloveniji, ki bo prvi branik proti rdeči poplavi, kot je bila svoj čas proti Turkom.“

Valjhu se je spomnil, kaj mu je naročil major Wolf, ko mu je pripeljal sestro iz zapora. Ker se je to ujemale z njegovimi cilji in ker Hacinu kot staremu policistu ni vsega verjel, — niti tega ne, da je pospravil pravega poslanjvalca — je izbral priložnost in dejal tiho in zaupljivo:

„Iz hvaležnosti, da ste me razumeli, bi vas nekaj opozoril, seveda, če bo ostalo med nama. Bojim se, da te države, o kateri govorite, mi ne bomo dočakali. Imam verodostojne informacije, katerih izvora vam ne morem izdati, povem pa vam lahko le to, da ste v veliki nevarnosti.“

„Od kod?“ se je začudil Hacin.

„Pripravljajo se, da vas spravijo s sveta. Pa ne samo vas. Tudi prezidenta, mene in vse, ki so preveč očitno sodelovali z Nemci. Mi vsi smo na spisku.“

„Kdaj in kdo?“

„Če prej ne, bo priložnost za to takrat, ko bo prvi angleški vojak stopil na slovenska tla. To bodo napravili tisti, ki vodijo kontrarevolucijo iz zasebnih stanovanj in se do sedaj še niso soočili s sovražnikom. Taki, ki so pred ljudstvom in pred Angleži neomadeževani ...“

Hacin se je nekoliko zmedel.

„Ne skrbite, Valjhu ... Jaz bom poskrbel, da se to ne bo zgodilo. Pomagal bom tudi vam. Več vam za zdaj ne morem in ne smem povedati.“

Za Valjhuna je bil ta stavek dovolj. Prav gotovo bo zanimiv za majorja Wolfa!

Mesec je zakril temen oblak in na barje se je sesedla zavesa megle. Spodaj je zarohnel avtomobil in zagledala sta žaromete. Vrnila sta se v postojanko. Hacin je imel tajna navodila za poveljnika. Obetal se je še nekaj umazanih poslov, ki jih ni bilo mogoče izvesti v mestu ... Spet bo treba tajno pobiti nekaj ljudi.

Valjhu se je pozno vrnil domov. Mati je prišla v njegovo sobo, ko se je že spravil v posteljo.

Starla, žalostna in onemogla je sedla k njemu, si pokrila oči z dlanmi in zajokala.

Zasmilila se mu je. Vedel je, zakaj je prišla. Ni ji mogel zadati neozdravljive rane. Moral ji je pustiti, da je povedala. Morda ima ona bolj prav kot oče in on. Zato ji je rekel:

„Mama, naj se zgodi božja in tvoja volja. Ne bom pobegnil z bojišča. Jutri zjutraj bom povedal očetu, da sem se premislil in da ne bom odpoval.“

Materi so oči zažarele in pobožala ga je po laseh kakor otroka. Preden je odšla, ga je kot po navadi pokrižala.

„Vedela sem, da bo tako. Saj drugače ne more biti. Ti si podoben mojemu bratom, mi smo šli vedno naprej, nikoli se nismo umikali.“

Ko je mati odšla, je odprl predal nočne omarice. Iskal je uspavalne tablete. Zagledal pa je Anino fotografijo. Vzel jo je ven in jo postavil na mesto, kjer je stala včasih. Zazrl se je v njene oči, ki bi jih lahko vedno gledal. V

teh očeh je bil obljubljeni svet. Svet sanj in hrepenenja, ki lahko živi samo v človekovem dnu, nikoli pa ne v resnici. Nešteto krat se je zarekel, da jo bo pozabil, pa se je vračala sama; živela je v njem kot nepotešana želja. Kot simbol vsega lepega, kar ni bilo in nikoli ne bo. Kot nasprotje surovega sveta, svetlosti, odrekanja. Misel nanjo je zbudila v njem globoko žalost. Zdaj, ko je bil trdno prepričan, da jo je izgubil za vedno, mu je bilo vsak dan bolj jasno, zakaj jo je izgubil.

Mir na pobočju Travnkarjeve domačije, kjer je Ana pričakovala dan, ko bo rodila, so zmotile vesti, ki so vsem zbudile nemir. Stari Travnkar je bil ves prevzet od radijskih poročil: napovedovala so skorajšen zlom Nemcev ter prodor ruskih in angloamerikanskih armad v srce Nemčije. Ženskam je zatrdil, da na njihovih domačijo ne bo več stopila noga ne nemškega ne belega in angleškega vojaka.

Ob takih vesteh je bilo Ani lažje. V toplo zakurjeni kmečki hiši sta s Tinko pletli za pečjo in poslušali očeta, ki jima je pripovedoval zgodbe ali pa ju je politično vzgajal. Sedaj, ko je postal spodaj v vasi partijski sekretar, ker je prejšnji odšel v vojsko, se je njegova politična vna ma zelo povečala. Potem so zvedeli od domačinov, da Nemoi in beli nameravajo znova presekat preskrbovalno pot. V vas, kjer se je pobočje Jelovice podaljševalo v hribovje, so prišli domobranci, da bi napravili postojanko. Tako blizu Travnkarjeve domačije in tako visoko v hribih dotle še ni bilo sovražnika. Travnkarja je zaskrbelo: gotovo se bo našel izdajalec, ki bo odkril resnično vlogo njegove domačije. Vedel je, da je pobijanje terencev postalo priljubljeno opravilo belih, ki so se bali partizanskih brigad. (Dalje v prihodnji številki)

Manjšina nasploh in „tukaj“

(Nadaljevanje z 2. strani)

Ohridski seminar, devet let po ljubljanskem o „narodnostnih in drugih manjšinah“, je razpravljaval brez neposredne udeležbe manjšin. Iz dveh točk njegovega dnevnega reda, o „ukrepih, ki naj manjšinam zagotovijo človekove pravice na notranji ravni“, in o „svetovnem in meddržavnem sodelovanju za izboljšanje zaščite narodnih, etničnih in drugih manjšin“ (za drugo točko, ki je sledila izčrpnim prikazom stanja manjšinskih skupnosti, je pripravila osnovno gradivo, „background paper“, skupina strokovnjakov iz Ljubljane, Janko Jeri, Gorazd Kušej, Albina Lück, Ernest Petrič, Svetozar Polič in Tone Zorn) je nastalo poročilo, ki naj podpre nadaljnje delo komisije za človekove pravice (oziroma podkomisije za odpravo vseh oblik diskriminacije, podkomisije, ki se intenzivno ukvarja prav z vprašanjem zaščite manjšin), pa tudi delo generalne skupščine Združenih narodov.

Poglaviti uspeh ohridskega seminarja, mimo poročila, ki je zaradi okvira seminarja v bistvu taksativno naštevanje izraženih stališč udeležencev, torej gradivo za nadaljnjo obdelavo v tesilih OZN, je soglasna ugotovitev, da je vprašanje manjšin zadeva svetovnega pomena, njegova rešitev pa — kljub vsej mnogovrstnosti oblik, vzrokov in okoliščin razlikovanja — v interesu svetovne skupnosti. Zanikajoč obstoja kake skupnosti (primer: nastop bolgarskega delegata o makedonski manjšini) in skrivanje za papirnatimi pravicami (primer: avstrijsko poročilo o zaščitnih ukrepih v korist Slovencev in Hrvatov) je bilo deležno ustreznega „odmeva“.

Drugače povedano, problemi narodnostnih manjšin so se iz nadvse široke palete problemov „zapostavljenih“ prebili v ospredje, in ni razloga, da bi skrivali zadovoljstvo nad tem dejstvom.

Kakšni so torej kljub diplomatsko-znanstvenemu, po naši razlagi raziskovalnemu značaju Ohrida njegovi teoretični in praktični rezultati?

Kar zadeva teorijo, ali filozofijo varstva manjšin na mednarodni ravni (OZN), jo morda najbolj je izrazil stališče enega ključnih udeležencev v Ohridu (pa tudi v Trstu), profesorja Francesca Capotortija, posebnega poročevalca pododbora OZN za odpravo oblik diskriminacije, je doslej na podlagi široke ankete med državami podpisal že dve izredno zanimivi in poučni poročili.

Capotorti je poglobilne cilje OZN v tej smeri tako v Ohridu kot v Trstu oralno in kratko takole:

Napor, zavarovati manjšine z mednarodnimi normami in načeli splošnega značaja, je prvič dobil možnost za uresničenje v okviru Združenih narodov. Treba je seveda ugotoviti, do kod je snov že zajeta v širši tematici varstva človekove osebnosti, do kod pa je obdržala svojo posebnost, ki zahteva drugačne rešitve s pomočjo varstvenih ukrepov. Analiza problema bi si morala postaviti tri cilje: 1. pretres oblik varstva manjšin za časa predvojnega Društva narodov, 2. obravnava pogledov na to problematiko na sedežu Organizacije združenih narodov, in 3. ponovna ocena veljavnih dvostranskih in večstranskih sporazumov, ki zagotavljajo posebno zaščito nekaterim manjšinam (npr. sporazum o Južni Tirolski, memorandum o soglasju med Jugoslavijo in Italijo s posebnim statutom, avstrijska državna pogodba in njen sedmi člen).

Končni cilj vsega tega naj bi bila mednarodna kodifikacija načel o varstvu manjšin.

Ta cilj je še daleč. Ne le zaradi znamenite težave s samo definicijo manjšine (predvsem etnične, narodnostne jezikovne), temveč tudi zaradi oblike te zaščite. Bodoči mednarodni kodeks — v sklopu že veljavnih ali načelno sprejetih listin in dokumentov o varstvu človekovih pravic — je pač odvisen od prepleta interesov na svetu, v katerem živimo. Združenih narodov ni težko kritizirati: njihova kolesa se vrtijo počasi in nemalokrat v prazno. OZN pač ni svetovna vlada, toda morda obrabljen misel, da je boljša kakršnakoli svetovna organizacija kot nikakršna, kljub temu velja. Zato bi bilo ihtavno in celo krivično, očitati oportunistem in počasnost nedvomno iskrenim naporom za uzakonitev varstva manjšin. Nič manj potrebno pa ni na problem znova in znova opozorjati.

Taka opozorila so — med drugim — sklepi in priporočila v drugem delu poročila udeležencev ohridskega seminarja. Povzemamo jih prosto, a v upanju, da zvesto:

— zaščita manjšin je element ohranjanja mednarodnega miru in varnosti (glej naše predloge na evropski konferenci za varnost in sodelovanje);

— uporaba sile in spremembe meja zaradi manjšin niso dopustne;

— izpolnjevanje sprejetih obveznosti iz mednarodnih pogodb in mednarodnega prava je dolžnost (glej sedmi člen avstrijske državne pogodbe);

— OZN ima — kljub mnenjem nekaterih, ki jih „skrbi“ vmešavanje v notranje zadeve (glej primer z makedonsko manjšino v Bolgariji) — pravico in dolžnost, v okviru varstva občin pravic človeka za varstvo manjšin;

— zato naj čimprej ko mogoče OZN sprejme obče veljavne dokumente za njihovo zaščito;

— matični narodi in njihove države imajo pravico, skrbeti za stanje svojih manjšin pri sosedih, in te pravice ne gre — dokler ostaja v okvirih sprejetih načel mednarodnega obnašanja — razglajati za vmešavanje v notranje zadeve drugih;

— zanikanje obstoja znanih manjšin je nedopustno (glej spet bolgarski primer, ali pa tudi „vindišarske“ variante na Koroškem in v Beneški Sloveniji);

— dvostranski dogovori v korist manjšin, posebno med sosednimi deželami, prav tako pa tudi regionalno sodelovanje (posebno v nerazvitem svetu, Afrika, Azija), in naposled množični sporazumi v okviru OZN, so zaželeni in potrebni.

Ta načela je še podkrepila soglasno sprejeta izjava vseh udeležencev seminarja, iniciativa jugoslovanske delegacije, ki sicer ni obvezujoč dokument, a dober prispevek k razjasnjevanju pojmov.

Ohrid je potrdil znano dejstvo, da so doslej dvostranski sporazumi o manjšinah med sosednjimi državami obrodili najboljše sadove — ob pogoju, seveda, da jih obe strani enako uresničujeta. Zato je razumljivo, da sta bila v Trstu tej obliki manjšinske zaščite posvečena poglavitna pozornost in tehten znanstveni napor tako jugoslovanskih kot zamejskih udeležencev iz pokrajine Furlanije-Juljske krajine in s Koroškega. Med 300 diskutanti z vseh strani Evrope je jugoslovanski prispevek zbudil dokajšnjo pozornost. Blizu 40 jugoslovanskih politikov in strokovnjakov je prikazalo reševanje manjšinskih vprašanj v Jugoslaviji, posebej v Vojvodini in na Kosovu. Kot že rečeno, nihče ni skušal prikazati idealizirane podobe in morda je prav tak način jugoslovanske politiki do narodnosti prinesel nemalo priznanja.

Pri tem bi bilo več kot hudo, ko bi pozabili na udeležbo italijanske narodnosti v Jugoslaviji in na pozitivni prispevek desetih govornikov iz njihovih vrst, kar je kot praktično potrdilo deklarirane politike Jugoslavije

osnovno zahtevo, da potrebuje za poln in svoboden razvoj vseh svojih delov v treh pokrajinah Furlanije-Juljske krajine celovito zakonsko zaščito v obliki državnega zakona in regionalnih normativ — brez odlašanja ali razlikovanja med posameznimi deli skupnosti. Z otenki, ki segajo od delno zadovoljivega stanja do zanikanja obstoja cele skupine, kot so beneški Slovenci, se ne more sprijazniti. Od Trbiža do Milj, če poenostavimo, naj velja enoten, demokratičen in napredku manjšine naklonjen red.

Razprava o zamejskih Slovencih je bila ključna tekma konferenčne v Trstu in ni le mnenje poročevalca, da bi bila tržaška konferenca zgrešila svoj poglaviti cilj in opravičilo, ko bi obvisela na krilih občirnen evropske problematike — ki je pač nihče ne podcenjuje — in ko bi se ne lotila tega vozla. Južnotirolski senator Volgger je zadel v črno, češ: „Kar zadeva očitek, da je konferenca slovenski festival, sodim, da ni prav nič slabo, če se Slovenci kot manjšina skušajo uveljaviti na tem prizorišču.“

Poskusov za tako „tangentno“ smer konferenčne ni bilo malo in v dnevnih poročilih so bili izdatno opisani. Zato o tem na kratko: rimska vlada si je spričo stanja odnosov med Italijo in Jugoslavijo po marčni noti prizadevala, da bi konferenca ne bilo. Spricho objavljene in pozdravljene pobude in razumljivega interesa Jugoslavije za tako konferenco — spriva je bila zamišljena kot pogovor o problemih slovenske narodnostne skupnosti v Italiji — je dejstvo, da je bila konferenca vseeno sklicana, dokaz dobre volje in zavzetosti na obeh straneh. „Mednarodni“ predikat je premostil težave. Predvsem je ublažil skrbi Farnesine (ali vodstva krščanske demokracije v Rimu?) zaradi slovenske manjšine, pa tudi pomisleke zaradi stanja meddržavnih odnosov.

Predsednik Michele Zanetti je dobil vso oporo v svoji (moretejski) skupini krščanske demokracije v pokrajini (in očitno njenega šefa Mora samega), pa tudi podporo demokratičnih strank Furlanije-Juljske krajine. To je bilo odločilno za delo in za uspeh konferenčne.

In ne nazadnje — kot že rečeno, ne gre podcenjevati našega deleža. Pozdravne besede Dimčeta Belovskega so dobile v javnosti močan odmev, vplivale pa so seveda tudi na potek konferenčne. Vodja jugoslovanske delegacije je poudaril vlogo manjšin v uravnavanju odnosov med državama, pa tudi v okviru evropske varnosti in miru. Toda: manjšine lahko delujejo tako samo, če imajo možnost, uresničevati svoje pravice, svoje kulturne in v današ-

Pogled na seminar OZN o manjšinah v Ohridu in na mednarodno konferenco o manjšinah v Trstu

ustrezno odmevalo v italijanskih krogih. O pozitivnem učinku na italijansko-jugoslovanske odnose — kar so tržaške politične sile brez omahovanja potrdile z blokado poskusa istriških ezulov (Unione degli Istriani), da bi sodelovali na konferenci — torej ni treba širše govoriti.

V tem duhu je prišlo tudi do prvega uradnega stika med Italijani iz Jugoslavije in pokrajinsko vlado Furlanije-Juljske krajine. „Un fatto di indubbio rilievo — dejstvo nedvomnega pomena“ — je kratka karakteristika srečanja, povzeta po uradnem komuniqueju, ki za september napoveduje nov pogovor o „pobudah in posebej o kulturni izmenjavi med pokrajino in Italijani Istre in Reke“.

Kljub mednarodnemu okviru — o tem pozneje — je tržaška konferenca poudarila nerešena vprašanja položaja slovenske narodnostne skupnosti v Italiji (pa tudi v Avstriji) in jih izpostavila temeljiti, včasih tudi ostri menjavi mnenj. Razprava o zaščiti slovenske narodnostne skupnosti v Italiji je bila v znamenju disputa o celovitosti (globalna zaščita) ali postopnosti reševanja. „Slovenci hočemo le eno,“ je rekel predsednik Slovenske kulturne gospodarske zveze Boris Race, „naše varstvo in pravice naj bodo uzakonjene, zakonske norme pa učinkovite in v najkrajšem času uresničljive.“ Slovenska narodnostna skupnost — ne glede na politično usmeritev svojih pripadnikov — je kot celota, v nastopih na konferenci in še posebej v temeljitem dokumentu, v pismu vseh zamejskih slovenskih udeležencev (čepprav je bil naslovnik predsednik konferenčne Michele Zanetti, velja sporočilo ne le tržaškimi političnim silam, temveč predvsem Rimu), postavila

njih okoliščinah zmeraj bolj tudi gospodarske pravice, v lojalnem sodelovanju z večinsko skupnostjo, na katero so navezane.

Ta odmev je bil očitno v sklepnih besedi Micheleja Zanettija, ki je rekel: „V luči teh načel je konferenca prispevala k napredovanju dvostranskih odnosov med državama, posebno pa je veliko številu in svobodna udeležba slovenske narodnostne skupnosti iz Furlanije-Juljske krajine (naj dodamo, da tudi iz Koroške, op. pisca), kakor tudi italijanske iz Slovenije in Hrvaške.“

Toliko plehkejši zven je imelo spricho tega prepričevanje uradnega in poluradnega zastopnika Avstrije, da so vprašanja Slovencev na Koroškem z notranjo zakonodajo ustrezno rešena in nekatere potrebe celo presežene in da je sklicevanje na državno pogodbo torej brez pravega smisla. Ponavljanje na papirju zapisanih pravic je doživelo podoben sprejem kot v pododboru OZN. Ugledu in verodostojnosti Avstrije vsekakor ni koristilo.

Rezultate teh soparnih, a izredno delovnih dni v Trstu (od 10. do 14. julija) je treba ocenjevati v luči danosti, ki smo jih skušali orisati. Tako kot je iz nasprotujočih si stališč — konferenca ali ne? — zrasel tehten mednarodni zbor, tako se je iz občutka nujnosti miroljubnega reševanja sporov morda nakazala pot za odstranitev zaviralnih momentov v dvostranskih odnosih in — na koncu, a ne nazadnje — iz različnih pogledov na način izkristaliziranja volje večine in manjšine, poiskati pot do cilja — do celovite zaščite slovenske skupnosti v Italiji.

V vseh treh komisijah (za vprašanja jezika, kulture, šolstva in sredstev javnega obveščanja,

To je slab pečat

ZA AVSTRIJSKO DEMOKRACIJO

Koroški Slovenci so z dobro opremljenimi dokumenti prišli na konferenci na dan s svojimi znanimi stališči v zvezi z neuresničenim sedmim členom državne pogodbe in so primorali avstrijske udeležence na odgovor, ki pa je bil zelo jasno negativen: za Avstrijo ni problemov razen nekaj „malenkosti“ okrog toponimov. V tem smislu se je Avstrija prek svojih zastopnikov, ki so vsi zavzemali ista stališča, izkazala kot najbolj toga in najmanj demokratična. Med nemškimi Avstriji se ni našel nihče, ki bi polemiziral z usmeritvijo državne politike. To je slab pečat za avstrijsko demokracijo.

dr. Karel Šiškovič
ravnatelj Slovenskega raziskovalnega inštituta v Trstu

za družbeno ekonomsko in za ustavno pravna vprašanja) se je izoblikovalo mnenje, da je na vseh treh področjih treba zagotoviti manjšinam enakopraven razvoj, še posebej ekonomski, zakaj posledice zatiranja v preteklosti in stvarnosti sodobne industrijske strošniške družbe, ki je izredno mobilna, siromašijo manjšine in neposredno vodijo k asimilaciji. To je mednarodni vidik konferenčne, ki je dala besedo predstavnikom številnih evropskih in izvenevropskih manjšin in zbrala obilo dejstev, ki bodo — tu je zveza z Ohridom — pomembna za reševanje problema, kako zavarovati manjšine.

Italijanska vlada ni želela konferenčne. Nastop krščanskodemokratskega prvaka Corrada Belcija bi lahko ocenili kot izraz tega odpora zoper načrtovanje problema — neizpolnjevanje pogodbenih obveznosti — ki ga Rim ta čas ne želi načenjati. Toda širina jugoslovanskega stališča, pritisk slovenske narodnostne skupnosti in iskrena podpora tržaških strank ustavnega loka, od komunistov do republikancev, jo je omogočila. Predvsem pa so ji te sile dale tisto podobo, o kateri smo govorili na začetku: slovensko vprašanje je bilo ključno. Jasno je, da gre tu za neposredne interese Trsta in Gorice, ki brez svojega zaledja ne moreta živeti, ki je zanju odprta meja ob čimboljših odnosih med državama imperativ. Zato ni čudno, če je bilo prav jugoslovansko poročilo o odprti meji (Valussi-Klemenčič) ocenjeno tako visoko. Pragmatičnost tega ozadja na tržaškogoriški strani je ob blažilnem učinku na dvostranske odnose, s tem pa na stanje manjšine na obeh straneh meje, drugotnega pomena.

Kar zadeva odnose med večino in manjšino v pokrajini Furlanije-Juljske krajine, se načelno strinjamo z govornikom, ki je dejal, da je svoboda Slovencev v Italiji funkcija stopnje svobode v Italiji sploh. V tem smislu, seveda, kolikor to pomeni skupen boj za demokratizacijo javnega in političnega življenja v deželi, ki ne more ostati brez blagodejnega učinka na slovensko narodnostno skupnost. Ne pa tako, da bi v imenu tega boja Slovenci čakali na svoje pravice v nedogled. Koroški primer je preveč zgovoren.

V tem smislu je uspeh tržaške konferenčne nesporen, zato ker je bila in ker je minila tako, kot je — v duhu demokratičnega in tvorčnega dialoga. Hkrati pa je pogojen z nadaljnjim razvojem. Takojšnjih in neposrednih ukrepov v korist Slovencev ni pričakovati. Stanje italijanske države tega ne obeta. Morda bi bilo treba kot zaviralen moment navesti tudi odpor določenih krogov ne le v videmski pokrajini, marveč tudi v Rimu, zoper polno priznanje manjšinskih pravic do zaščite beneških Slovencev. Premagovanje tega stališča bo v prihodnje nenehna skrb ne le slovenske skupnosti v Italiji, temveč tudi matičnega naroda in naše federacije.

To dejstvo bodo morale upoštevati italijanske stranke, ki so po razpravi o postopnosti in celovitosti s svojo deklaracijo prevzemale obveznost, „zagotoviti vsem italijanskim državljanom slovenskega jezika v pokrajini Furlanije-Juljske krajine polno uživanje pravic, ki jim jih zagotavlja italijanska ustava in posebni statut dežele“, torej celovito zaščito.

Ob sklepnih konferenčnih, ki jih je podal Michele Zanetti („zavezujemo se, da bomo našli najustreznejše oblike, da naše skupno prizadevanje ne bo zaman, temveč, da bo v prihodnosti dobilo konkretno obliko“) in ob slovenskem pismu je deklaracija demokratičnih strank pokrajine najpomembnejši politični dokument konferenčne.

Tu je stičišče, iz katerega je mogoče izpeljati končni sklep o uspehu ali neuspehu konferenčne: upamo, da se ne motimo, če zapišemo še enkrat, da se tu kaže tista konvergenca obojestranske volje, iz katere nastaja platforma, na kateri bo mogoče graditi naprej. Če je tako, potem je konferenca uspela in tudi uradni Rim neuradnega uglaševanja mnenj v Trstu ne bo mogel prezreti. V korist mednarodnega, italijansko-jugoslovanskega in narodnostnega sožitja v sosednji pokrajini.

ŠPORTNI VESTNIK

● LAUDO ZASLEDUJE SMOLA

Avtomobilaska dirka za veliko nagrado Avstrije v formuli 1 se je v nedeljo končala pri peklenski vročini z zmago Carlosa Reutemanna iz Argentine. Argentinec, ki je na Osterreichringu vodil od štarta naprej, se s svojo povprečno brzino 215,81 km/h postavil nov rekord letošnjih svetovnoprvstvenih dirk v formuli 1. 12. dirka za SP na Osterreichringu je terjala mnogo izpadov. Zaradi hude vročine, ki je pregrela gume ali pa motorje, je izpadlo kar 15 vozačev iz elite najdržnejših dirkačev. Izmed 25 nastopajočih je samo 10 dirkačev dospelo na cilj. Med nesrečniki se je nahajal tudi lokalni matador Avstrije Niki Lauda, ki je izpadel zaradi pregretega motorja. Lauda je na Osterreichringu, kakor že sedemkrat poprej, štartal iz najboljših pozicij. Njegovi nasprotniki menijo, da je Lauda svoj motor pokvaril že pri treningu, kjer je dosegel največjo brzino. Za zmagovalcem Reutemannom je cilj prevozil Dennis Hulme iz Nove Zelandije, nato Anglež James Hunt in Irec John Watson. Kot peti je dosegel na cilj vođačev iz svetovnega prvenstva Švicar Clay Regazzoni, ki je kot edini izmed vođačev četverice točkval. Za svoje peto mesto je dobil 2 točki, nakar je svoj naskok izboljšal na 5 točk. V vrstnem redu za SP vodi po 12. dirkah Clay Regazzoni (ferrari, 46 točk), drugi je Schekter (41) pred Fittipaldijem (37) in Laudo (36).

Kljub temu, da je izpadel na domačem dirkališču Avstrijec Niki Lauda, so Avstrijci doživeli, da je njihov dirkač prevozil cilj. Dieter Quester iz Dunaja je na svoji prvi dirki v formuli 1 zasedel 9. mesto. Njegov »šef« Surtees ga bo menda angažiral tudi za naslednjo dirko v Monzi.

● REVANŽA USPELA

Tik pred začetkom nogometnega prvenstva v koroških nižjih razredih se nahaja slovenska nogometna enajsterica SAK v izvrstni formi. Na praznični četrtek je SAK gostoval v Možberku in tam igral proti lanskemu tekmeču in zmagovalcu v 2. D razredu Wölfnitzu. Čeprav za vstop v višji razred prepozno, se je SAK z zmago 4:0 tokrat oddolžil za lanskoletni remi 3:3, ki je Wölfnitzu zadostoval za vstop v prvi razred. Zadetke za SAK je dosegel Jože Fera 3 in novinec Navršnik. Slovenski atletski klub je proti Wölfnitzu igral z dvema novincema, ki bosta slovensko moštvo v novi sezoni okrepila. Na krilnem mestu je igral Ivan Navršnik iz Slovenj Gradca, na desnem krilu pa Srdan Carli iz Jesenic. Slovenski atletski klub je igral v sledeči postavi: Hočevar (Drev), Vinko Wieser, Hribor, Lampichler, Woschitz, Navršnik, Pandel, Oraž (Singer), Carli, Fera, Hanzi Wieser (Hobel).

Nogometno prvenstvo 2. razreda se bo pričelo to nedeljo, SAK pa bo na domačem igrišču ob Koschatovi cesti imel v gosteh novinca iz Poggersdorfa. Tekma se bo pričela ob 16.30 uri.

● OSLABLJENI SELANI VADILI

V soboto in nedeljo je vadilo tudi novoustanovljeno nogometno moštvo iz Sel. Udeležilo se je nogometnega turnirja ostrešne organizacije DSG v Borovljah. Nastopilo je 6 moštev: DSG Ledince, DSG Kamen, DSG Borovlje, DSG Kostanje, DSG Šmarjeta in DSG Sele. Selani tokrat niso nastopili z najmočnejšim moštvom, kar se je zrcalilo v rezultatih. Izgubili so obe tekmi, tako proti Kamnu, kakor tudi proti Ledincam z 0:3. Skupno s Kostanjami so zasedli zadnje mesto. Zmagovalec turnirja je postala enajsterica DSG Borovlje, ki bo letos igrala s Selami in SAKom v isti skupini 2. razreda.

● KOTMARA VAS PRVA TUDI V BILČOVSVU

Na nogometnem turnirju športnega društva Bilčovs so se pretekli četrtek potegovala štiri moštva za prvo mesto. Sodelovali so Kotmara vas, Št. Janž, Bistrica in Bilčovs. Kot izrazito turnirsko moštvo se je izkazala ekipa iz Kotmare vasi, ki je z zmago osvojila letos že tri prva turnirska mesta. V kvalifikacijskem kolu so kotmirščani tesno premagali Št. Janž z 1:0, finalno tekmo pa so proti Bilčovsu dobili z 3:1. Kot moštvo z izvrstnimi posamezniki se je izkazala ekipa iz Bilčovsa, kateri pa je proti koncu primanjkovalo moči. V prvi tekmi so Bilčovščani premagali favorizirane Bistrčane z 2:0. Za Kotmaro vasjo so mesta po vrsti zasedli Bilčovs, Bistrica in Št. Janž.

Rezultati: Kotmara vas — Št. Janž 1:0, Bilčovs — Bistrica 2:0;

Finalna tekma:
Kotmara vas — Bilčovs 3:1;

Tekma za tretje mesto:
Bistrica — Št. Janž 7:1.

Še niso izkoriščene vse možnosti

(Nadaljevanje z 2. strani)

strijski podjetniki premalo zanimanja za skupno vlaganje kapitala. Dosedanje poslovno sodelovanje še vedno karakterizirajo predvsem licenčni odnosi in industrijsko sodelovanje, ki nima značaja prave dolgoročne industrijske kooperacije. Zato bo treba okrepiti sodelovanje na področju industrijskega sodelovanja in skupnega vlaganja; pri tem bo treba iskati tudi možnosti za povezavo z manjšimi in srednjimi industrijskimi obrati.

RADIO PROGRAM

CELOVEC

SOBOTA, 24. 8.: 6.00 Jutrzanja gimnastika — 6.55 Glasbeni mozaik — 8.05 Družinski obzornik — 10.00 Note in slike iz kovčca — 10.45 Naša lepa domovina — 13.30 Za dobro voljo — 14.00 Koncert na prostem — 15.15 Glasbeno popotovanje skozi čase in dežele — 16.00 Servis — 17.10 Pisano sobotno popoldne — 18.35 Mala solistična parada — 19.05 Parada koračnic — 19.50 Note in beležke — 20.10 Pozdravi z Dunaja — 22.10 Šport — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

NEDELJA, 25. 8.: 6.10 Igra na orgle — 8.10 Kmetijska oddaja — 9.45 Zabavni koncert — 10.30 Radijska prireditev — 11.00 Popoldanski koncert — 13.10 Oglevala mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — Radijska igra — „Charly“ — 17.05 Tudi to so bile nekoč popevke — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Deželni razgledi — 20.10 Tujci med potjo — 21.00 Zadnja postaja Dunaj — 22.10 Šport.

PONEDELJEK, 26. 8.: 6.00 Jutrzanja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.00 Ljudske viže iz Koroške — 9.30 Vesele note mojstrov — 11.05 Ljudska oddaja — 13.30 Knjižni kotiček

„Miklova Zala“
V PREDDVORU PRI KRANJU

Švoboda Primskovo uprizori v soboto 24. in v nedeljo 25. avgusta 1974 ob 20. uri na Grajskem dvorišču (Mladinski dom) v Predvorju pri Kranju ljudsko igro

„Miklova Zala“

V primeru slabega vremena bosta napovedani uprizoritvi teden dni pozneje.

— 14.45 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 15.00 Ljudske viže — 16.30 Za otroke — 17.10 Kaj radi slišimo... — 17.52 Oddaja delavske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Življenje polno glasbe — 19.50 Note in beležke — 20.10 Zveneči operetni vodiči — 21.30 Iz avstrijskega glasbenega ustvarjanja — 22.10 Šport.

TOREK, 27. 8.: 6.00 Jutrzanja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Vesele pesmi in plesi iz Avstrije

„Od gospodarstvenikov na eni in drugi strani bo odvisno, kakšno bo naše sodelovanje v naprej,“ je svoja izvajanja zaključil predsednik gospodarske zbornice Slovenije Andrej Verbič. „Toda s skupnimi prizadevanji bomo prav gotovo našli možnosti za nadaljnje bogatejše gospodarsko sodelovanje, za povezovanje s tretjim svetom in gospodarsko nerazvilitim deželami, da bi tako vsi skupaj sodelovali pri ustvarjanju novih razmer v svetu, ki bodo zagotavljale večjo enakopravnost in odpravile veliki prepad med bogatimi in revnimi.“

— 9.30 Dežela ob Dravi — 11.05 Počasni valčki in pesmi iz Gradiščanske — 13.30 Godci na plan — 15.00 Ljudska glasba iz Koroške — 15.30 Še vedno priljubljeno — 16.30 Za otroke — 17.10 Kot so peli stari, tako ne pejo več mladi — 17.52 Oddaja kmetijske zbornice — 19.05 Ljudska glasba in pesnikovanje v narečju iz Nižje Avstrije — 19.50 Note in beležke — 20.10 Zveneča alpska dežela — 21.10 Pogovor preko meje — 21.40 Veselo zaigrano — 22.10 Šport.

SREDA, 28. 8.: 6.00 Jutrzanja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Ljudska glasba — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Pretežno veselo — 11.05 Vrtnice cvetijo v vrtu — 13.30 Na obisku pri koroških zborskih — 15.00 Ljudske viže — 16.30 Operetni koncert — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Deželni razgledi — 19.35 Za prijatelja planin — 19.50 Note in beležke — 20.10 „Charly“ — 21.10 Pisano kolo melodij — 21.30 Zvezne dežele poročajo — 22.10 Šport.

ČETRTEK, 29. 8.: 6.00 Jutrzanja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Z doline proti Turam — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Melodije za dopoldan — 11.05 Ljudske pesmi in glasba iz Gradiščanske — 13.30 Zabeleženo na koroških cestah — 15.00 Ljudske viže — 16.30 Za otroke — 17.10 Operetne melodije — 17.52 Oddaja združenja industrialcev — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Avstrijske godbe na pihala — 19.50 Note in beležke — 20.10 Koroška pratika — 21.00 Iz koroškega glasbenega življenja — 22.10 Šport.

PETEK, 30. 8.: 6.00 Jutrzanja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Ljudske viže — 9.30 Klavirska glasba F. Chopina — 11.05 Duhovne ljudske pesmi in slavnostna ljudska glasba iz Gradiščanske in Nižje Avstrije — 13.30 Veselo zaigrano — 14.30 Koroške šege včeraj in danes — 15.00 Zbaravska glasba — 16.30 Za otroke — 16.45 Otroški zbori — 17.10 Glasba za konec tedna — 17.52 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Robert Stolz dirigira — 19.50 Note in beležke — 20.10 Slavnostne igre 1974 v Salzburgu — 21.30 Pojdite na dopust — 22.10 Šport.

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 24. 8.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 25. 8.: 7.05 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 26. 8.: 13.45 Informacije — Slovenski solisti — Sodobni avstrijski književniki.

TOREK, 27. 8.: 9.30 Dežela ob Dravi — 13.45 Informacije — Šport — Otraci, poslušajte!

SREDA, 28. 8.: 13.45 Informacije — Gore živijo, tudi Karavanke.

A V S T R I J A 1

SOBOTA, 24. 8.: 11.25 Evropsko prvenstvo v plavanju — 14.30 Vaterpolo — SZ: Madžarska — 15.55 Evropsko prvenstvo v plavanju — 19.00 Tonoptika — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Portret Karla Böhma — 21.15 Za 80. rojstni dan dr. Karla Böhma — 22.05 Čas v sliki.

NEDELJA, 25. 8.: 16.30 Pustolovščine v mavrični deželi — 16.55 Projekt Z — 17.10 Nenavadna prijateljska — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Children to Children — 18.45 Skrit v laguni — Benetke v profilu — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Šport — 20.15 Kraj zločina — 21.45 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 26. 8.: 18.00 Teletest — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Šale s Čarljem — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Boney — 21.05 Šport — 22.05 Čas v sliki.

TOREK, 27. 8.: 18.00 Stan Laurel in Oliver Hardy — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Rožnatodeči panter — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Grešno mesto — 21.45 Čas v sliki — 21.50 Jack Grunsky.

SREDA, 28. 8.: 11.00 Inspektor Clouseau — 12.30 Telesport — 16.30 Miaka za kovanje — 17.10 Piloti na ledenikih — 17.35 Lassie — 18.00 Stan Laurel in Oliver Hardy — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Televizijska kuhinja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Bregenzter Wald. Človek in dežela — 21.05 Prerezi — 22.05 Čas v sliki.

ČETRTEK, 29. 8.: 18.00 Stan Laurel in Oliver Hardy — 18.30 Športni mozaik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Zgodilo se je v tem letju — 21.50 Čas v sliki — 21.55 Šport — 22.05 Ameriško gledališče gluhozemih.

PETEK, 30. 8.: 11.00 Slavolok — 18.00 Zeleni svet: Mednarodni agrarni obzornik — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Zaljubljen v čarovnico — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Komisar — 21.20 TV v vzratnem ogledalu — 22.05 Čas v sliki — 22.10 St. Louis Blues.

A V S T R I J A 2

NEDELJA, 25. 8.: 10.00 Evropsko prvenstvo v plavanju — 14.25 Vaterpolo Italija: SZ — 18.00 Tedenski obzornik — 18.30 Rust — Mesto se predstavlja — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Novo v kulturi — 20.10 Okolica — 20.15 Ali spoznate melodijo? — 21.00 Avstrijske ljudske komedije — 22.05 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 26. 8.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Če oče s sinom — 21.15 Impulzi — 21.45 Telereprize.

TOREK, 27. 8.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila

Zanimiva vožnja z vlakom
AVSTRISKEGA ŽELEZNIŠKEGA MUZEJA

Posebni vlak iz prejšnjega stoletja bo vozil v soboto 24. 8. 1974 na progi Področca—Celovec. Odhod iz Področca okrog 14.45 ure. Vlak se bo ustavljal tudi izven postaj. Potniki bodo imeli lepo priložnost slikanja in filmanja. Izrabite to izredno priložnost in udeležite se vožnje s starodavnim hlaponom.

— 20.09 Okolica — 20.15 Alkeste — pomen imeti projektacija — 21.40 Telereprize.

SREDA, 28. 8.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Slavolok — 21.55 Telereprize.

ČETRTEK, 29. 8.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Anton Bruckner — 21.05 Vesoljska ladja Enterprise — 21.50 Telereprize.

PETEK, 30. 8.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Za konec tedna — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Strategija pojka — 21.50 Telereprize.

ČETRTEK, 29. 8.: 13.45 Informacije — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev.

PETEK, 30. 8.: 13.45 Informacije — Komorna glasba — Juž Kozak, ustvarjalec moderne pripovedi.

Vse za vašo hišo in gospodarstvo vam nudi najugodnejše

SUPERMARKET

VALENTIN IN ANGELA

BLAŽEJ

PLIBERK BLEIBURG

telefon (0 42 35) 394

Letos spet stojnica na sejskem travniku

NON-STOP

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 24. 8.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Iz mladinskega glasbenega albuma — 11.20 Z nami doma in na poti — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 5 pesmijo in plesom v novi teden — 15.40 Paleta melodij — 16.00 „Vrtljak“ — 16.40 Majhni ansambli v studiu — 17.10 Instrumenti v ritmu — 17.20 Gremo v kino — 19.15 Z Zadovoljnimi Kranjci — 20.00 Radijski radar — 21.00 S Plesnim orkestrom RTV Ljubljana — 21.28 Zabavna radijska igra — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 5 pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 25. 8.: 6.50 Danes za vas — 8.39 Skladbe za mladino — 9.05 Še pomnilne, tovariši... — 10.05 Koncert iz naših krajev — 11.20 Voščila — 13.15 Zabavna glasba — 14.05 Humoreska tega tedna — 15.00 V nedeljo popoldne — 15.10 Nedeljska reportaža — 15.30 Popularne operne melodije — 16.00 Radijska igra — Izbira je težka — 17.05 Nedeljsko športno popoldne — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Jazz za vse — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Serenadni večer.

PONEDELJEK, 26. 8.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravilic in zgodb — 9.20 Pesmice na potepu — 9.40 Z velikimi zabavnimi orkestri — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.40 S tujimi pihalnimi godbami — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Pojo amaterski zbori — 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.40 Zvoki in barve orkestra Frank Chackfield — 16.00 „Vrtljak“ — 18.15 Listi iz pop albumov — 19.15 S Fanti treh dolin — 20.00 Stereofonski operni koncert — 21.30 Zvočne kaske — 22.15 Popevke se vrstijo — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Za ljubitelje jazz.

izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

J U G O S L A V I J A

SOBOTA, 24. 8.: 15.55 Evropsko prvenstvo v plavanju — 17.15 Nogomet — 18.45 Kaj počnemo ob nedeljah — 19.15 Kratak film — 19.45 Barvna risanka — 20.00 Dnevnik — 20.25 Tedenski notranjepolitični komentar — 20.40 Zabava vas Julie Andrews — 21.30 Barvna propagandna oddaja — 21.35 Columbo, film — 22.45 Dnevnik — 23.00 Vaterpolo Jugoslavija: ZRN.

NEDELJA, 25. 8.: 8.55 Dunaj: Vaterpolo — Jugoslavija: Španija — 9.45 V kipečem loncu — 12.35 Poročila — Nedeljsko popoldne — 18.00 Propagandna oddaja — 18.05 Poročila — 18.10 Dunkirk — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.25 Tedenski zunanjepolitični komentar — 20.40 Znamenite pustolovščine — 21.30 Mesta: Šibenik — 21.58 Propagandna oddaja — 22.00 Športni pregled — 22.30 Dnevnik.

PONEDELJEK, 26. 8.: 16.45 Madžarski dnevnik — 18.10 Obzornik — 18.25 Po neznanu delti — 18.55 Mozaik — 19.00 Mladi za mlade — 19.30 Kaj hočemo — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.30 Leonca in Lena — 22.10 Kulturne diagonale — 22.40 Dnevnik.

TOREK, 27. 8.: 16.45 Maržarski dnevnik — 18.15 Obzornik — 18.25 Otroški spored — 18.45 Risanka — 18.55 Mozaik — 19.00 Praznovanje — 19.20 Koncert za oboo in mali orkester — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Fotografije NOB — 21.05 Whiteoaki iz Jaine — 21.55 Dnevnik.

SREDA, 28. 8.: 18.10 Obzornik — 18.25 Družina Smola — 18.55 Mozaik — 19.00 Glasbena oddaja — 19.20 Od zore do mraka — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Zasežena oblast — 22.20 Dnevnik.

ČETRTEK, 29. 8.: 16.25 Nogomet — 18.15 Obzornik — 18.30 Svet v vojni — 19.20 Mozaik — 19.25 Paolo Mengoli — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.25 Kam in kako na odhiti — 20.40 Mavrica — 21.20 Odiseja miru — 22.00 Likovni nokturno — 22.10 Dnevnik.

PETEK, 30. 8.: 16.45 Madžarski dnevnik — 18.05 Obzornik — 18.25 Svinčnik — 18.50 Mozaik — 18.55 Spoznavajmo jazz — 19.25 Kažipat — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.25 Tedenski gospodarski komentar — 20.40 Umor na ladji Bounty — 22.50 Dnevnik.